

Samoupravni sporazum o delitvi dohodka - sprejet

V našem gospodarstvu, pa tudi izven gospodarstva, vlada velik nered pri določanju obračunskih postavk. Višina plač v podjetjih največkrat ni bila odraz uspešnosti poslovanja, temveč marsikje le posledica tega, koliko je kakšen kolektiv imel na razpolago denarja za plače. Znane so primerjave o tem, da je v nekaterih panogah gospodarstva nekvalificirani delavec zaslužil več, kot druge kvalificiran strokovnjak. Marsikje tudi niso skrbeli dovolj za nadaljnjo rast podjetja in so si povečali plače na račun manjšega izločanja v sklade. Znano je, da je dviganje plač brez ozira na poslovni uspeh eden od vzrokov

inflacije (zgubljanje vrednosti denarja). Ponavadi eno podjetje dvigne plače, nato pa vsa druga za njim, četudi bi jim poslovni rezultat tega ne dopuščal. In tako spet naprej brez konca.

Normalno v vsakem gospodarstvu vladajo neka razmerja med plačami posameznih kvalifikacijskih skupin. Ta razmerja se bistveno ne razlikujejo med panogami in podjetji. Drži pa, da dobijo delavci v dobro stoječih podjetjih na račun poslovnega uspeha nekaj več, kot v slabših. Tako naj bi bilo tudi pri nas.

Zaradi tega je letos februarja republiška skupščina sprejela zakon o samoupravnem sporazume-

vanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov.

Ta zakon zahteva, da se kolektivni dogovorijo, kako bodo po določenih načelih delili dohodek za osebne dohodke in sklade, (1) tako da bodo sredstva za plače v skladu z doseženim poslovnim uspehom podjetja, (2) da med plačami delavcev istega poklica ali kvalifikacije, ki opravljajo enako delo ne bo razlik, razen v kolikor je v posameznih podjetjih različna delovna storilnost oz. pogoji poslovanja, (3) da se bodo izločala za sklade tolikšna sredstva iz dohodka, da se bo hitreje krepila gospodarska moč podjetja.

V ta namen nalaga, da se morajo kolektivi s samoupravnimi sporazumi dogovoriti:

— o višini kalkulativnih osebnih dohodkov (obračunskih postavk) za posamezne poklice ali kvalifikacijske skupine delavcev,

— o merilih poslovne uspešnosti podjetja, ki pa morajo upoštevati doseženi dohodek, število in kvalifikacijski sestav zaposlenih, razmerje med vrednostjo sredstev uporabljenih v proizvodnji in doseženim dohodkom,

— o merilih, ki naj ob delitvi dohodka spodbujajo povečanje storilnosti dela in poslovnega uspeha,

— o najnižjih in najvišjih plačah,

— o ukrepih, da bodo uspešnejša podjetja, ki bodo lahko zato tudi več dohodka namenila za plače, sorazmerno še več vlagala v sklade,

— o merilih, ki bodo zagotovila, da se sredstva za plače in skupno porabo povečujejo le ob pogoju, da delež dohodka, namenjen za sklade, ni manjši kot v prejšnjem letu,

— o merilih za izločanje sredstev za skupno porabo (regres za hrano, za dopust itd.), o višini dnevnic, kilometrine itn.

Samoupravni sporazum mora registrirati republiški sekretariat za delo. Pred vpisom v register, mora posebna komisija pregledati samoupravni sporazum, če je v skladu s tem zakonom in družbenim dogovorom, ki so ga za področje gospodarstva sklenili republiški izvršni svet, gospodarska zbornica in republiški svet Zveze sindikatov.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Letošnja jesen je s sadjem bolj skopa posebno v kmečkih sadovnjakih. Na Mirošanu so pridelali zdrava in debela jabolka.

Odgovornost v samoupravnem sistemu in delovnih razmerjih

Vprašanje odgovornosti tako v samoupravljanju kot v delovnih razmerjih je eno izmed najbolj bolečih točk v medsebojnih odnosih vsake organizacije združenega dela. Odgovornost lahko obravnavamo z različnih aspektov. Ne pretiravam, če izrazim željo, da nam je zelo potreben zakon o odgovornosti v samoupravljanju, saj bi se na podlagi njega vsi enako zavedali tako pravice kot dolžnosti in odgovornosti.

Misel na to, da v naši socialistični samoupravni skupnosti vse premalo odgovarjamo za delo, katerega smo dolžni vsak na svojem delovnem področju izvrševati v obliki splošnih in posebnih delovnih dolžnosti, mi je dala povod, da o tem napišem nekaj več. Predvsem se nameravam lotiti vprašanja odgovornosti v delovni organizaciji, kjer tudi sam živim in delam s kolektivom ter spoznavam različne značaje delavcev. Tako zvezne kot republiške ustavne spremembe prinašajo z amandmaji precej novosti prav na področju samoupravljanja. Večja skrb je posvečena delavcu samoupravljalcu, kar pomeni, da je delavec nosilec povezave in medsebojnih odnosov v direktni proizvodnji ter se mu daje več pravice v odločanju o rezultatih svojega dela. S tem se krepi neposredno odločanje, medtem ko

bo vloga posrednega upravljanja nekoliko manj pomembna.

Vse v redu in prav, vendar pa pri tem pozabljamo na drugi strani, da je z večjo vlogo neposrednih proizvajalcev povečana tudi njihova odgovornost bodisi individualna ali kolektivna, če gre za odgovornost samoupravnih organov ali zborov kolektivov. Menim, da ustavni amandmaji vse premalo pozornosti posvečajo prav odgovornosti. Amandmaji bodo narekovali spremembo cele vrste obstoječih predpisov in sprejetje novih zakonov s področja gospodarstva in negospodarstva. Vse to pa zopet terja določene spremembe internih splošnih aktov. Dosedanji zakoni vse premalo poudarjajo odgovornost delavca v samoupravnem sistemu. Tudi splošni akti podjetja, razen nekateri, najmanj pa akt o sistemu (Nadaljevanje na 3. strani)

Samoupravni sporazum sprejet

Splošni družbeni dogovor o načelih in merilih za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov z določili zakona je bil sprejet letos maja.

Z družbenim dogovorom so določeni kalkulatívni osebni dohodki, po katerih se izračuna raven sredstev za plače v posameznih

podjetjih. To niso predpisane obračunske postavke, temveč le kalkulatívni zneski za izračun sredstev za osebne dohodke, ki jih podjetje lahko deli po svojem pravilniku.

Ti kalkulatívni zneski in to za polni delovni čas (42 ur na teden) (brez prispevkov, neto) so naslednji (mesečno):

I. skupina	— nekvalificirani delavci	—	800 din
II. skupina	— priučeni delavci	—	900 din
III. skupina	— kvalificirani delavci s končano poklicno šolo	—	1.450 din
IV. skupina	— delavci s srednjo šolo (najmanj 3-letno), ali z izpitom za visoko kvalifikacijo	—	1.700 din
V. skupina	— delavci s končano višjo ali prvo stopnjo fakultete	—	2.000 din
VI. skupina	— delavci z diplomo visoke šole ali fakultete	—	2.500 din
VII. skupina	— delavci z diplomo in javno priznano specializacijo (magistri, specialisti)	—	2.700 din
VIII. skupina	— delavci z doktoratom znanosti	—	3.000 din

Na širnih žovneških pašnikih se telice pasejo in krepijo od pomladi do jeseni. Posnetek pa kaže krave na paši v Podlogu.

Pri tem se upošteva dejanska šolska izobrazba delavca; le pri delavcih v neposredni proizvodnji se sme upoštevati strokovna usposobljenost, ki jo priznavajo splošni akti podjetja (pridobitev polkvalifikacije in interne kvalifikacije).

Za delavce na vodilnih delovnih mestih se ti kalkulatívni zneski povečajo za 40 %.

Če podpisniki sporazuma po statističnih podatkih ugotovijo, da so življenjski stroški porasli za več kot 5 % letno, lahko ob koncu leta ustrezno povečajo te zneske.

Za zadovoljevanje skupnih potreb delavcev (skupna poraba), razen za izobraževanje, stanovanjsko izgradnjo in za dotacije kulturno-prosvetni in socialno-zdravstveni dejavnosti, so najvišji zneski:

— do 600 din letno na zaposlenega za regres za letni dopust, vključno s sredstvi za regresiranje oskrbnega dne v počitniških domovih,

— do 50 din na mesec na zaposlenega za regresiranje prehra-

ne, vendar delavec tega zneska ne more dobiti na roko.

Upravičena sredstva za osebne dohodke se torej ugotovijo tako:

1. da se izračuna po opravljanih urah vseh delavcev posamezne kvalifikacijske skupine kalkulatívni letni znesek in vseh skupin skupaj za podjetje kot celoto (pri tem se upoštevajo dodatki za delo v nočnem in podaljšanem delovnem času);

2. da se izračuna znesek za regresiranje dopustov in prehrane;

3. da se ugotovijo dodatna sredstva za osebne dohodke, ki so odvisna od doseženega poslovnega uspeha podjetja na način, ki ga določijo samoupravni sporazumi.

Vse to skupaj so sredstva, ki jih kolektiv po svojem pravilniku deli med delavce. Preostali dohodek po odbitku teh sredstev je namenjen za sklade.

Družbeni dogovor določa naj bi najnižja plača za normalni delovni uspeh delovne organizacije in delavca znašala 800 din mesečno, najvišja pa do 6.000 din mesečno — glede na velikost pod-

jetja, povprečni osebni dohodek in ustvarjeni dohodek.

Prav tako določa, da ne more noben samoupravni sporazum določiti višjih zneskov kot:

- 80 din za dnevno, poleg stroškov prenočišča,
- 0,90 din za kilometrino,
- 500 din neto na mesec za nadomestilo za ločeno življenje,
- 700 din neto na mesec za terenski dodatek.

Če podjetje ne pristopi k samoupravnemu sporazumu, pa družbeni dogovor določa merila za izračun sredstev, ki jih je kolektiv upravičen razdeliti med delavce. Ta merila so strožja, kalkulatívni osebni dohodki so npr. 10 % nižji kot so navedeni za posamezne kvalifikacijske skupine, sredstva za skupne potrebe smejo znašati le 400 din letno po zaposlenemu, itn.

Služba družbenega knjigovodstva nadzira, če podjetja delijo dohodek v skladu s samoupravnim sporazumom oz. — za tista podjetja, ki k tem sporazumom ne bi pristopila — po družbenem dogovoru.

Če podjetje razdeli svoj dohodek tako, da preseže upravičena sredstva za osebne dohodke in skupne potrebe, oz. najvišje zneske za dnevno in kilometrino, se preveč izplačana sredstva obdavčijo tj. na nje mora podjetje plačati poseben prispevek, ki ga mora odvesti v republiški sklad skupnih rezerv. Npr., če znaša 6 % upravičenega zneska, se plača davek, ki znaša 35 % presežka; če znaša presežek 30 % upravičenega zneska, je davek že 210 % presežka — (na vsak dinar presežka, 2 din danka!). Obdavčitev je dokaj ostra.

Dokler davek ni plačan, podjetje ne bo moglo dobiti denarja za izplačilo plač.

To bo sililo podjetja, da se bodo držala pri delitvi dohodka in določanju osebnih dohodkov okvirov, ki jih določajo zakon, družbeni dogovor in samoupravni sporazum.

Obstoja pa tudi poseben ukrep za tista podjetja, ki ne ustvarijo toliko dohodka, da izplačujejo plače le v višini 80 % zneskov kalkulatívni osebnih dohodkov, ali ki izločajo v sklade manj sredstev, kot bi jih po merilih samoupravnega sporazuma morala. Tako podjetje mora Služba družbenega knjigovodstva ob pregledu zaključnega računa predložiti občinski skupščini v obravnavo (prisilna uprava, sanacija).

24. septembra 1971 smo podpisali samoupravni sporazum o osnovah in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov, ki ga je sklenila grupacija kmetijskih kombinatov.

Ta sporazum se v marsičem drži meril, ki jih določa že družbeni dogovor. Zato navajamo le tisto, česar ni v družbenem dogovoru oz. kar je v njem drugače.

Že v začetku določa, da je pri ugotavljanju doseženih rezultatov treba upoštevati dejavnike, ki nanje delovna skupnost ne more vplivati, a znižujejo dohodek (suša, toča, poplava, maksimirane cene itd.).

Kalkulatívni zneski osebnih dohodkov za posamezne kvalifikacijske skupine so enako določeni kot v družbenem dogovoru.

Najvišji kalkulatívni osebni do-

hodek je določen v razmerju z doseženim osebnim dohodkom nekvalificiranih delavcev. To razmerje zavisi od doseženega dohodka na delavca, od uporabljanih poslovnih sredstev, od velikosti celotnega dohodka in od števila zaposlenih v podjetju.

V upravičena sredstva za osebne dohodke se štejejo tudi dodatki in to: 25 % za nočno delo, 50 % za podaljšani delovni čas, in največ 100 % za delo na dan teden-skega počitka in državni praznik.

Kalkulatívni osebni dohodki delavcev določenih poklicev v neposredni proizvodnji se zaradi težkih delovnih pogojev in težine dela povečajo (neto na uro):

II. kategorija za 0,60 din, III. za 0,85 din, IV. za 1,15 din, V. za 1,50 din.

V posamezne kategorije štejejo naslednji poklici:

V. kategorija: ribič, gozdar, mesar-klavec, črevar, hladilničar, bagerist, buldožerist;

IV. kategorija: sadjar, traktorist, govedorejec, konjerejec, prašičerejec, čebelar, mlekar, sirar, mlinar, žagar, zidar, sofer kamiona, delavci v mehaničnih delavnicah, delavci v mešalnici krmil;

III. kategorija: poljedelec, hmeljar, vrtnar-zelenjadar, perutinar, tehnik v živinoreji in gozdarstvu, mlekarški strojnik, mesar-predelovalec, kuhar, skladišni delavec, mizar;

II. kategorija: vrtnar-evetličar, ostali kmetijski delavci, tehnik v rastlinski proizvodnji, laborant, mesar-sekač, predelovalec sadja, delavec v izdelavi brezalkoholnih in alkoholnih pijač, predelovalec hmelja, natakhar, prodajalec v trgovini, gradbeni tehnik;

I. kategorija - (brez dodatka): vsi ostali.

Boleznične znašajo za prvih 30 dni 80 %, če pa je bila nesreča pri delu pa 100 % osebnega dohodka.

Dodatna sredstva za osebne dohodke, odvisna od poslovnega uspeha podjetja, se izračunajo po posebni formuli. Ta sredstva so višja, če je dosežen večji dohodek glede na število zaposlenih in uporabljene manj poslovnih sredstev (osnovna in obratna).

Med upravičena sredstva za osebne dohodke se štejejo tudi plačila delavcem, s katerimi je sklenjena pogodba o delu (civilno-pravno razmerje).

Sporazum določa najmanj 300 din letno povprečnega regresa za letni dopust, upoštevajoč število zaposlenih, za izobraževanje 1 % in najmanj 4 % za stanovanjsko izgradnjo.

Izplačila po predpisih o avtorskem honorarju in po pravilniku o nagradah za izumiteljstvo, novatorstvo, tehnične izboljšave in organizacijske dosežke se štejejo kot materialni stroški.

Sporazum določa tudi zgornje meje izplačil, ki bremenijo sklad skupne porabe.

Sporazum se bo uporabljal od 1. maja 1971 dalje, razen določil o bolezninah, dnevnicah in kilometrinih in izplačilih iz sklada skupne porabe, ki se uporabljajo od 1. oktobra 1971 dalje.

K sporazumu je pristopilo 27 kmetijskih kombinatov in podjetij. Veljal bo v kratkem, ko ga registrira republiški sekretariat za delo.

V. Križnik

Ali bo več časa za družbeno-politično delo v podjetju?

Minil je čas dopustov in tudi največjega dela; za nekatere delovne enote se približuje h kraju. Prav sigurno bo sedaj več možnosti za razrešitev vseh tistih vprašanj, ki so nam bila v vsakodnevnem delu včasih tudi ovira. Razumljivo pa ob kopici delovnih nalog ni bilo časa za vse. Družbenopolitične organizacije v podjetju bodo lahko dale svoj prispevek, če bomo vsi njeni člani sodelovali pri konkretnih nalogah.

Lahko ugotovimo, da se je sindikalna organizacija v podjetju z izvolitvijo vodstev ustalila in da bo lahko sprejeti program neprekinjeno nadaljevala. Saj smo končno, razen redkih izjem, vsi delavci podjetja njeni člani.

Osnovna organizacija Zveze komunistov v podjetju je v dveletnem obdobju naredila toliko, kolikor je bilo v danih pogojih mogoče. Kajti ravno v tem obdobju je bilo precej organizacijskih sprememb v podjetju, ki so se odrazile v stalnem spreminjanju vodstev aktivov. Vseeno pa je organizacija ZK svoje naloge in program izvršila. Marsikatera naloga pa bo morala tudi v program, katerega naj bi sprejeli na volilni konferenci komunistov podjetja, ki naj bi bila v prvi polovici novembra letos. Aktiv ZK naj bi namreč imeli svoje volilne sestanke do konca meseca oktobra. Na teh sestankih, računamo, da bodo podrobno analizirali svoje delovanje v obdobju od zadnje volilne konference. Na osnovi izkušenj pa si načrtali tudi program dela vsaj za eno leto. Na teh sestankih naj bi izvolili nove sekretarje in namestnike, tam, kjer pa so bili le ti pred kratkim že izvoljeni, pa bodo lahko ostali izvoljeni za dveletno obdobje.

Da bi priprave za volilno konferenco ZK podjetja potekale čim bolj demokratično in ob sodelovanju vseh komunistov podjetja, naj bi vsak aktiv predložil tudi predloge za člane občinske konference ZK Zalec. Na konferenci bi potem izvolili šest članov za občinsko konferenco. Prepričan sem, da bo vodstvo osnovne organizacije ZK podjetja tudi najbolj demokratično izvoljeno, če bo vsak aktiv predložil predlog za sekretarja in namestnika osnovne organizacije ZK podjetja. Izmed predloženih pa bi bila dva izvoljena na sami konferenci.

Tudi najmlajši v podjetju lahko ob svojem konkretnem programu dela precej pripomorejo pri razvijanju tistih vrlin, katere bodo vsem v podjetju v ponos. Mladinska organizacija si bo morala ravno v tem času bolj prizadevati, da bo združila zelo pozitivna prizadevanja mladih v enotno akcijo.

Verjetno bo v zimskem času na razpolago več časa za družbenopolitično delo, seveda pa je odvisno od vsakega posameznika in vseh nas skupaj, koliko smo pripravljeni žrtvovati za to delo svojega prostega časa.

U. M.

Odgovornost v sistemu samoupravljanja

(Nadaljevanje s 1. strani)

mizaciji DM, ne vsebujejo konkretnih formulacij glede odgovornosti. Odgovornost bi morala za vsako delovno mesto biti natančno opisana v opisu delovnih mest, obseg te pa zavisi od pomembnosti delovnega mesta. Iz opisov delovnih mest danes lahko razberemo le pravice in dolžnosti, kar pa za temeljito in dosledno izvrševanje nalog ne zadostuje. Če hočemo te stvari dosledno izvršiti in urediti, bo treba angažirati pri tem delu vse vodstvene in druge delavce kot so vodje DE, oddelkov, poslovnih enot in delovnih skupin.

Preveč dobro poznamo pravice, ponavadi pa o dolžnosti ne vemo dovolj, da o odgovornosti ne govorimo. Za odgovornost največkrat vemo samo takrat, kadar se ocenjujejo delovna mesta. V takih primerih vemo za vse svoje odgovornosti, ko pa pride resnično do primerov, ko je treba odgovarjati, pa ni nikogar, ki bi izstopil. Taki smo pač, vedno so za napake, ki jih napravimo sami, krivi drugi, za napake drugih pa imamo mi zasluge.

Kaj je torej odgovornost? Nič drugega kot obveza nekoga, da za svoje ravnanje mora odgovarja-

ti. Odgovarja pa vedno takrat, kadar je ravnal v nasprotju s predpisi, navodili, splošnimi akti, zastvaljenim tehnološkim procesom (z opisom del na DM) itd.

Pojem odgovornosti izvira torej iz organizacije dela oz. predpisane tehnološkega procesa, ki je razdeljen na posamezna delovna mesta v okviru temeljne organizacije združenega dela, s stalno vsebino dela in je odraz skupnih ciljev organizacije. Delež dela zahteva določeno ravnanje posameznikov to je ravnanje po vnaprej določenih normah. Če teh norm ni, potem tudi odgovornosti ni, zato posameznik nosi tiste posledice, ki so dogovorjene. Odgovornost je torej posledica neravnania v skladu s predpisanimi normami, zato je vezana tudi na »prisilnost«.

Kot smo že povedali, da je dolitev dela individualna, je tudi odgovornost samo individualna. Vsakdo odgovarja osebno za svoje ravnanje. Odgovornost za ravnanje drugih je možna samo takrat, kadar posameznik lahko nanje vpliva in usmerja njihovo ravnanje. To pa je izvedena osebna odgovornost. Lep primer za to so vodje delovnih skupin, poslovnih enot, oddelkov itd., ki največkrat odklanjajo tako izvedeno od-

govornos, kadar nastopi, v obratnem smislu pa jo poudarjajo. Kolektivna odgovornost pa je posebna oblika osebne odgovornosti, ki je povezana z odgovornostjo sodelavcev v kolektivnem organu. Posameznik prevzema odgovornost tudi za ravnanje tistih, ki z njimi sodelujejo pri uresničevanju določenih ciljev.

Samoupravni organi načeloma za svoje odločitve kot kolektivni organi tudi odgovarjajo, saj so pooblašenci delovne organizacije. Kdor sprejema odločitve, mora prevzemati tudi odgovornost za svoje odločitve oz. ravnanje. Samoupravni organi sprejemajo za organizacijo v njenem imenu odločitve. Če za take odločitve niso nikomur odgovorni, potem ni mogoče od njih zahtevati, da odgovorno odločajo in ravnaajo. Če hočemo, da bo odgovornost kolektivnega samoupravnega organa učinkovita, se mora ta nujno pretvarjati v osebno odgovornost posameznika v takem organu. Brez odgovornosti takih organov v nobenem primeru ne more delovna organizacija uspešno poslovati. Na ta način lahko mirno postavimo vprašanje odgovornosti samoupravnih organov v dilemi: ali uveljaviti osebno odgovornost posameznika članov organov samoupravljanja, ali pa taki organi sploh niso odgovorni nikomur. Komentar o tem bi verjetno bil odveč.

V delovnih razmerjih lahko gledamo na odgovornost iz različnih stališč. Poznamo politični, ekonomski, sociološki in pravni problem odgovornosti. Za delovno organizacijo je najbolj pomemben problem pravne odgovornosti, ki je rezultat interne zakonodaje ter pozitivnih pravnih predpisov.

Najvažnejše za našega delavca je, da pozna naslednje aspekte odgovornosti:

— **kazensko odgovornost**, kjer delavec ni izključen v delovni organizaciji, saj lahko ima kršitev delovne dolžnosti značaj kaznivega dejanja;

— **disciplinsko odgovornost**, kjer dejanje pomeni hujšo ali lažjo kršitev dolžnosti, ki je določena v splošnem aktu. Delovna skupnost zoper kršitelja delovne dolžnosti izreče ustrezen ukrep — sankcijo;

— **materialna odgovornost**, kadar se kršijo določeni premoženjski ali nepremoženjski interesi, kar ima za posledico materialno odgovornost.

Tako prvo kot drugo odgovornost več ali manj poznamo vsi, manj znana in tudi bolj komplicirana pa je materialna odgovornost. O materialni odgovornosti govorimo takrat, kadar ima določeno dejanje oz. opustitev znake »civilnega delikta«. O civilnem deliktu pa govorimo tedaj, če ima določeno dejanje, storitev ali opustitev naslednje znake:

— da je povzročitelj škode kriv oz. objektivno odgovoren za škodo,

— da je dejanje, ki ima za posledico odškodninsko odgovornost, protipravno (da je storjeno proti predpisom)

— da obstaja vzročna zveza med dejanjem povzročitelja škode in med samim nastankom škode ter

— da je škoda sploh nastala.

Ko govorimo o delavčevi odgovornosti za storjeno škodo, misli-

mo na vse delavce, ki so zaposleni v delovni organizaciji, razen tiste, ki so v civilno pravnem razmerju. Ti pa odgovarjajo po načelih odškodninskega prava. Delavec torej odgovarja za škodo, ki jo je povzročil po lastni krivdi, namenoma ali iz velike malomarnosti. Vedno moramo ugotavljati, ali je delavec napravil škodo namenoma ali iz malomarnosti. Če škodo povzroči več delavcev, je vsak posebej odgovoren za del svoje škode. Pravila o solidarni odgovornosti so v tem primeru nezakonita. V kolikor se ne da ugotoviti za vsakega posameznika škoda, potem se ta povrne v enakih delih. Delavci so solidarno odgovorni le takrat, kadar je škoda povzročena s kaznivim dejanjem. Solidarna odgovornost za škodo torej pomeni »eden za vse, vsi za enega«. Obstoje škoda in njen obseg ugotavlja kolektivni organ, pri čemer je treba ločiti nastalo škodo o krivdi ali ne krivdi delavca oz. če je nastala s kršitvijo delovne dolžnosti, potem takega primera ne obravnava komisija za zaščito delovnih dolžnosti, temveč je postopek drugačen. Če delavec ne privoli v izplačevanje odškodnine, je treba zahtevek uveljaviti pri sodišču splošne pristojnosti. V praksi pa je največkrat tako, da se delavca enostavno obremenijo za nastalo škodo, knjigovodstvo OD pa mu začne odtegovati določen znesek od mesečnega zaslužka. Drugače je seveda, če delavec izjavi, da bo škodo poravnal.

Iz vsega povedanega izhaja, da vprašanje odgovornosti tako v samoupravljanju, kot v delovnih razmerjih ni dovolj rešeno, zato bo treba prav po tem v bodoče storiti več. To pa bo mogoče napraviti takrat, ko bo splošna zakonodaja o tem spregovorila kaj več, v podjetjih pa k temu problemu pristopiti načrtnje.

Franko Jože

OKROG 1.000 DOLARJEV ZA POSEKAN NASAD

V Belgiji so v zadnjih letih skrbili okrog 10.000 ha, na Nizozemskem pa celo blizu 20.000 ha sadovnjakov različnih vzgoj in oblik, sajenih v razdaljah 4 x 6 m. Sedaj imajo le še gosto sajene nasade na šibkih podlagah, kot je MIX. Sadjarji so to storili zaradi premije okrog 1.000 dolarjev za hektar izkršene jablanovega ali hruškovega nasada.

ŽIVINOREJA V SOVJETSKI 9. PETLETKI

Za prihodnjih pet let so programi za razvoj živinoreje v Sovjetski zvezi zelo obsežni, saj predvidevajo izgradnjo 228 kompleksov za rejo mesnatih prašičev, 307 za paitanje govedi, 635 mlečnih farm in 585 farm za brojlerje s klavniškimi in predelovalnimi obrati.

V tej deveti petletki, nameravajo perabiti za razvoj kmetijstva, predvsem pa živinoreje 129 milijard rubljev; to je toliko, kot prej v desetih letih. Za razvoj industrije, ki dela za kmetijstvo, pa so namenili 29,3 milijarde rubljev.

Vse te številne in velike oblike bodo po večini gradili v bližini velikih industrijskih centrov in mest.

Informacije o delu samoupravnih organov v podjetju

Organizacija samoupravljanja v podjetju je zelo razvejana. Imamo organe na nivoju podjetja, na nivoju delovnih enot in obratov in na nivoju poslovnih enot v kooperacijski proizvodnji. Njihove pristojnosti so določene v statutu podjetja. Številčni sestav določa DSP s sklepom o izvolitvi.

A. POSREDNE OBLIKE UPRAVLJANJA

1. Na nivoju podjetja:

Statut določa poleg DSP še kolektivne izvršilne organe:

- 1 — odbor za poslovne zadeve,
- 2 — odbor za finančne zadeve,
- 3 — odbor za splošne zadeve,
- 4 — odbor za kooperacijo,
- 5 — komisija za zaščito delovnih dolžnosti.

Področje dela posameznega kolektivnega izvršilnega organa je široko in največkrat zahteva strokovne odločitve, zato so za posamezna področja imenovane posebne komisije kot pomožni organi kolektivnih izvršilnih organov.

Pri odboru za poslovne zadeve so imenovane naslednje komisije:

- a) za izume in novatorstvo,
- b) za zemljišča,
- c) za sistem obdelave podatkov,
- d) za sistemizacijo in oceno delovnih mest.

Pri odboru za splošne zadeve so imenovane naslednje komisije:

- a) za kadre,
- b) za varstvo pri delu,
- c) za družbeni standard,
- d) za narodno obrambo in civilno zaščito,
- e) uredniški odbor glasila.

Pri odboru za finančne zadeve, za kooperacijo in pri komisiji za zaščito delovnih dolžnosti ni pomožnih organov.

Vsi kolektivni izvršilni organi pa lahko imenujejo še druge pomožne organe za druga področja dela, če smatrajo za potrebno. Z imenovanjem določi naloge in pristojnosti.

2. Na nivoju delovnih enot in obratov

Organi upravljanja delovnih enot in obratov so:

1. svet samostojne delovne enote,
2. svet obrata,
3. svet delovne enote v sestavi obrata.

Kot pomožni organi v DE/O so:

- a) komisija za delovna razmerja,
- b) komisija za varstvo pri delu in varstvo imovine.

Sveti DE/O lahko izvolijo tudi druge komisije ali odbore kot pomožne organe na lastno pobudo ali po sklepih samoupravnih organov podjetja.

3. Na nivoju poslovnih enot v kooperacijski proizvodnji

V poslovnih enotah za kooperacijsko proizvodnjo izvolijo kmetje-kooperanti in delavci svet kooperantov. Pristojnosti sveta kooperantov so našteje v statutu,

druge naloge in pravice določi svet delovne enote, v katerem sestavi je.

4. Drugi organi upravljanja

Pri hranilnici in posojilnici je organ upravljanja upravni odbor. Člane upravnega odbora izvoli DSP. Pristojnosti so določene v statutu in pravilniku o organizaciji hranilnice in posojilnice.

Vsi organi upravljanja našteji v prejšnjih štirih točkah so posredni organi, na katere je delovna skupnost kombinata prenesla določene pristojnosti, da v njenem imenu upravlja s podjetjem in odločajo v skladu s pristojnostmi, ki so določene v statutu podjetja.

Značilno za vse navedene organe je, da so v okviru pristojnosti na svojem področju dela, ki jih določa statut, samostojni in da so dolžni sprejemati odločitve in stališča. Višjih ali nižjih organov dejansko ni. Če posamezni organ na svojem področju dela ne izvršuje svojih nalog, ali jih izvršuje proti predpisom splošnih aktov, statuta ali zakona, se izvajanje sklepa zadrži do ponovne odločitve. V skrajnem primeru, če organ vztraja pri nezakonitem sklepu, se mora uvesti postopek za odpoklic in izvolitev novega.

B. Neposredno upravljanje

Člani delovne skupnosti upravlja podjetja tudi neposredno. Oblike neposrednega upravljanja, pristojnosti članov delovne skupnosti pri neposrednem upravljanju določa statut podjetja. Te so:

1. **Referendum** na katerem odločajo vsi člani delovne skupnosti o zadevah, ki jih določa zakon in iz pristojnosti delavskega sveta podjetja, če ta sklene, da o njih odloči delovna skupnost.

2. **Zbor delovne skupnosti podjetja** pa se zaradi razsežnosti terena in dislokacije DE/O sklicuje po delovnih enotah. Na zborih delovna skupnost odloča o zadevah, ki imajo splošen pomen za podjetje, je v zakonu in statutu določeno, da se o njih izreče delovna skupnost podjetja.

3. **Pravice do pobude** imajo vsi člani delovne skupnosti, da dajejo predloge, mnenja, zahteve itd. bilo iz katerega področja dela podjetja.

4. **Zbor delovne skupnosti delovne enote ali obrata** obravnava vse predloge novih splošnih aktov in predloge sprememb, razpisani referendum v podjetju, letne in razvojne načrte podjetja in enote, organizacijo obrambnih priprav v podjetju, sklepa o uvedbi postopka za odpoklic člana DSP, predlaga kandidate za člane samoupravnih organov, predčasno razrešitev članov izvršilnih odborov in vodstvenih delavcev in druge zadeve, ki je zanje pristojen po statutu in drugih splošnih aktih podjetja. Ti zbori se lahko skličejo tudi po poslovnih enotah znotraj DE ali obrata.

5. **Zbore kmetov kooperantov** sklicujejo po proizvodnih okoliših poslovne enote. Značilno za

zbore kooperantov je, da obravnavajo poleg zadev, ki zadevajo odnose do podjetja, še krajevne zadeve; problematiko komunalne ureditve kraja, socialnih problemov in drugo.

6. **Zbor kreditnih odborov hranilnice in posojilnice in zbor varčevalcev** je neposredna oblika upravljanja v enoti hranilnice in posojilnice. Njihove pristojnosti določa statut podjetja in pravilnik o organizaciji in poslovanju hranilnice in posojilnice.

V tem sestavku je bil namen prikazati oblike in organe samoupravljanja v podjetju, katere določa statut podjetja. Pristojnosti za posredne organe upravljanja ne naštevam, ker bi zahtevalo prepis določb večjega dela statuta.

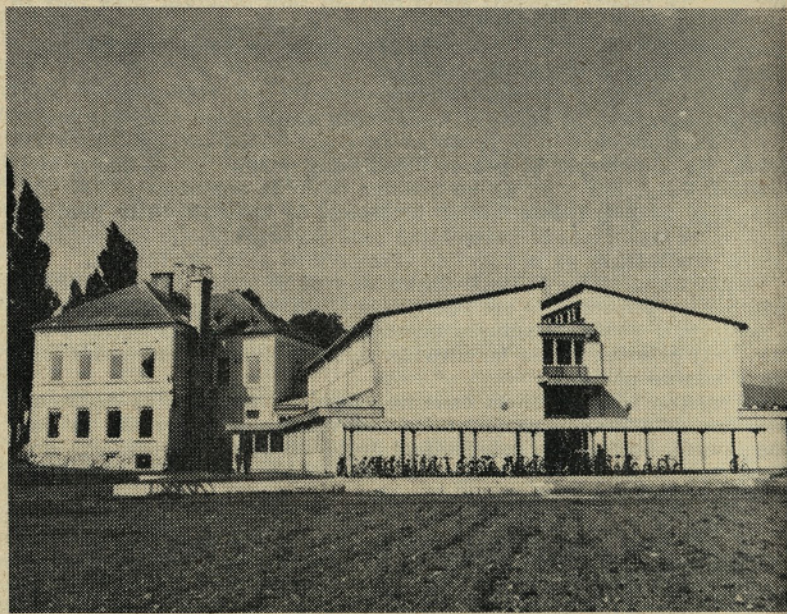
Za neposredne oblike upravljanja, pa navajam samo bistvene pristojnosti.

Samoupravljanje v podjetju je lahko uspešno, če vsi organi, ki

jih določa statut, tudi dejansko izvršujejo svoje naloge. Delovna skupnost mora biti zainteresirana in seznanjena, kako ti organi delajo. Zato je delo organov praviloma javno in morajo delovna skupnost informirati o svojem delu.

V naslednji številki bodo objavljeni predvsem številčni podatki o vseh sejah organov in članov delovne skupnosti od izvolitve v mesecu maju do konca septembra. Posebej pa poročilo za mesec september. V naslednjih številkah pa se bo redno objavljalo o delu organov, ki so ga opravili od 20. do naslednjega 20. v mesecu. Podlaga za objavo bodo zapisniki, ki jih morajo v roku 5 dni po vsaki seji ali zboru poslati tajniku samoupravnih organov. V tej rubriki bomo objavljali tudi druge probleme in informacije iz DE/O zato pričakujemo čim več informacij.

Savinek Franc

Adaptirana šola na Pirešici, v Galiciji, na Gomilskem, obnovljena šola z velikim modernim prizidkom na Polzeli. To je bogat plod sodelovanja in velike prizadevnosti nas vseh.

Po kratkem in vsebinsko bogatem uvodnem govoru ravnatelja šole, aktivnega in zaslužnega prosvetnega, kulturnega in političnega delavca Milana Gerželja, ki mu je nova šola bila življenjski cilj, je otvoril »novo šolo« na Polzeli prizadevni predsednik krajevne skupnosti Polzela inž. VINKO KOLENC

Novo potrjene sorte ozimnih pšenic

V septembrski številki »Hmeljarja« smo pisali o jesenski setvi in sortah pšenice, ki jih bomo sejali. Poleg takrat omenjenih in še nekaterih drugih sort smo dobili v zadnjih dneh v Jugoslaviji še enajst na novo potrjenih sort. V tem sestavku bomo na kratko opisali le tiste, ki so primerne tudi za pridelovanje v Sloveniji.

Od enajstih potrjenih sort sta dve sovjetskega izvora, ostale pa so bile odbrane v jugoslovanskih inštitutih za selekcijo. Aurora in kavkaz sta sovjetskega izvora. Obe sta osnova brezostaja. Spadata v razred pšenic, ki dajejo zelo dobro moko za kruh. Aurora je bela srednje zbita čopka, visoka 85—100 cm. Po času zrelosti spada med srednje zgodnje sorte. Prezimi dobro, zahteva gosto setev in obilno gnojenje z dušikom. Za poleganje ni občutljiva. Zreli klasi se ne osipajo, zato čaka na žetev. Sorta je bila preizkušena na več mestih v Jugoslaviji. Največji pridelek je bil 74,56 q/ha, povprečje vseh let in mest pa je 46,93 q/ha.

na posameznih mestih zelo različni.

Izmed desetih jugoslovanskih sort (kosmajka, mirna, sanja, sava, slovanka, timočanka, vigorka, zagorka in zlatna dolina) so za posamezna področja Slovenije najbolj primerne zagorka, vigorka in še nekatere.

Zagorka je rjava, srednje zbita čopka, visoka 70—105 cm.

Spada v razred zgodnjih sort. Odbrana je bila na selekcijskem polju v Zagrebu. Zahteva gosto setev in obilno gnojenje z dušikom. V neugodnih pogojih lahko tudi poleže. Kakovost moke ni najboljša. Primerna je za zahodni humidnejši del Jugoslavije. Maksimalni pridelek v poizkusih je bil 75,84 q/ha, povprečje vseh let in mest pa je 49,68 q/ha. Vigorka je bela srednje zbita čopka, visoka 75—105 cm. Po rodnosti spada v razred srednje zgodnjih pšenic. Zahteva redkejšo setev in zadostno gnojenje z dušikom. Proti poleganju ni najbolj odporna. Primerna je za pridelovanje v Sloveniji. Je srednje

simalen pridelek je bil 77 q/ha, povprečni pridelek v vseh poizkusnih mestih pa 50,52 q/ha.

Ta sorta je v Sloveniji še premalo preizkušena, zato je zaenkrat še ne kaže na veliko širiti.

Za razliko od sovjetskih sort aurore in kavkaz dajejo jugoslovanske sorte manj kvalitetno moko za kruh. Ocena moke je v glavnem le dobra srednje dobra. Izjema je le sorta mirna, ki daje odlično moko. To je edina potrjena intenzivnejša sorta take kakovosti. Vendar pa je za pridelovanje v Sloveniji le pogojno primerna. Verjetno jo bosta aurora in kavkaz izpodrinili, tako

da k nam sploh ne bo prodrila.

Ceprav so sorte v praksi še premalo preizkušene, lahko pričakujemo, da se bodo dobro uveljavile in uspešno nadomestile nekatere od sort, ki jih sedaj sejemo. Prav bi bilo, da bi, če ne letos, pa vsaj drugo leto nekatere najbolj primerne preizkusili tudi naši kmetje.

Podatki za sestavek so vzeti iz članka inž. Spanringa, ki je bil objavljen v septembrski številki Sodobnega kmetijstva. Kdor se za nove sorte še posebno zanima, naj si prebere še navedeni članek.

inž. L. S.

NOVICE PROIZVODNJE

ČINITELJI, KI VPLIVAJO NA TEŽO JAJC

Zadnja leta je jajce vse bolj zahtevano živilo na tržišču, zaradi visoke biološke vrednosti, masovne proizvodnje in relativno pristopne cene. Cilj vsakega rejca je, da dobi čim težja in kvalitetna jajca. Jajca prodajamo v naši državi po kvaliteti in zato je razumljivo, da rejci niso ravnodušni, če se v procesu proizvodnje pojavijo jajca nižje klase.

Po mednarodni razvrstitvi, ki smo jo tudi mi osvojili, razporejamo jajca po teži v naslednje skupine: SS — 71 g in naprej, S od 66—70 g, A od 61—65 g, B od 56—60 g, C od 51—55 g, D od 46—50 g, E od 41—45 g in F pod 40 g.

Druga znanstvena raziskovanja v zvezi s proizvodnjo jajc kažejo, da je veliko činiteljev, ki vplivajo na težo. Ti pa so: pasma in starost kokoši nesnic, temperatura okolja, sestava krmil, razne kemikalije oziroma razkuževalna sredstva v krmilu ter razna obolenja, ki lahko prekinajo ali zmanjšajo nesnost.

Že leta 1940 sta znanstvenika Olsen in Knox ugotovila, da je težo jajc odvisna od dednih lastnosti. Avtorja navajata, da lahko s selekcijo matične jate dobimo linije, katerih jajca naj bi imela zaželeno težo. Pri selekciji odbiramo samo tiste nesnice, ki nesejo največja jajca, tako da se čez nekaj pokolenj ta lastnost osvoji. Danes se s to problematiko ukvarja že več znanstvenih proizvajalnih centrov kot so: EURIBRID, LOHMANN, SHAVER, KIMBER in drugi. Manjši proizvajalec nosilec kooperacije se lahko sam odloči, katero nesnico bo izbral, saj mu je z izvajanjem sodobnih tehnoloških procesov že zajamčena povprečna nesnost in težo jajc. Rejci pa imajo na razpolago številne strokovne časopise, razstave,

sejme in druge vire komercialne propagande. Tako da lahko rejec začetnik, danes je le-teh vse več, dobi vse informacije o pasmi, linijah, številu in teži jajc.

Drugi pomemben činitelj na težo jajc je temperatura. Raziskovanja Braya in Gasella jasno kažejo, da povečanje toplote povzroča manjšo težo jajc. Tako se pri temperaturi 21°C zmanjša težo in stanjša lupina. Puhač trdi, da je idealna temperatura za naše pogoje 13°C, seveda so dovoljena odstopanja za nekaj stopinj. Zelo pomembno pri tem je, da je kurnica razmeroma suha, relativna vlaga zraka naj bo 70%. Vlažni hlevi so zelo neprikladni za rejo nesnic, ker so hladni in ker je v njih težko rešiti vprašanje ventilacije.

Strokovnjaki v Južni Karolini (ZDA) so opazili zmanjšano težo jajc pri tistih nesnicah, ki so jih krmili s krmilom, ki je bilo razkuženo. Cayole in Lauret sta izvedla poizkus tako, da sta krmilu dodala insekticid (64% ogljikovega tetraklorida, 29% etilendiklorida in 7% etilenbromida). Po krmljenju s to hrano, sta opazila, da je težo jajc padla. Zato je pomembno, da za krmljenje kokoši uporabljamo predvsem zdravo, neokuženo krmilo.

Med ostalim pa zelo močno vpliva na težo in število jajc pravilna sestava krme. Biester je ugotovil, da morajo krmila za nesnice vsebovati vsaj 15% beljakovin. V kolikor je odstotek beljakovin nižji, pride do zmanjšane nesnosti in prav tako do manjše teže. Poleg beljakovin vplivajo še ostale sestavine v krmilu kot so maščobe, škrob, rudninske snovi in vitamini. Shutze in Jansen sta dokazala, da je linolna kislina, ki

(Nadaljevanje na 6. strani)

Jesenska setev na gotovelskem polju.

Sorta kavkaz je nekoliko višja od aurore (90—105 cm). Tudi ta je srednje zgodnja, bela, srednje zbita čopka. Zahteva gosto setev in obilno gnojenje z dušikom, za prezimovanje je odlična. Tudi poleže le izjemoma. Preizkušena je bila na več poskusnih poljih v Jugoslaviji in je dala ugodne rezultate. Največji pridelek je bil 74,60 q/ha v povprečju vseh let in mest pa je dala 49,16 q/ha. Značilno za obe sorti je visoka hektolirska teža zrnja 76—78 kg.

Za jugoslovanske sorte je značilno, da so primerne za določena področja, to se je pokazalo tudi v poizkusih, saj so pridelki

kakovostna in srednje rodnostna sorta.

Največji pridelek v poizkusih je bil 71,2 q/ha, povprečni pa 47,82 q/ha. Pridelki so enaki, kot jih je na istih preizkusnih mestih dala brezostaja.

Sorta sanja, ki je bila odbrana na selekcijskem polju Botinec pri Zagrebu, ima nekaj lastnosti leonarde. To je bela srednje zbita čopka, visoka 65—75 cm. Spada v razred zgodnjih sort, srednje dobro prezimi, zahteva pa zelo gosto setev in zelo močno gnojenje z dušikom. Proti poleganju je odporna. Kakovost moke za kruh je srednje dobra. Mak-

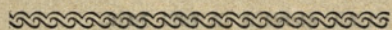
VITAL IMA PERSPEKTIVO

Trditev nekaterih, da DE Vital s svojo proizvodnjo in prodajo sokov, gaziranih in žganih pijač ter matičnih sokov nima realnih možnosti za razvoj in da je ta vrsta predelovalne dejavnosti v našem podjetju obsojena na propad, je letošnje poslovno leto popolnoma ovrglo.

V preteklem času je bil plasman izdelkov na tržišču ključni problem, ki je omejeval večji razmah proizvodnje. Letos pa so se razmere bistveno spremenile v tem smislu, da se je povpraševanje po teh izdelkih precej povečalo. To še posebej velja za sezone mesece junij, julij, avgust, pa tudi v ostalem obdobju beležimo občutno povečanje prodaje v primerjavi z lanskim letom. V temle trenutku že lahko s sigurnostjo trdimo, da bo letošnji fizični obseg prodaje dosegel planska predvidevanja in s tem presegel lan-

ske proizvodnjo za več kot 50 %. To pa je že trend, ki vpliva več optimizma za bodočnost. Kaj je vzrok tako visokemu porastu? Ne-

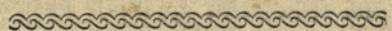
NA LETOŠNJEM VINSKEM SEJMU V LJUBLJANI SO BILE ODLIKOVANE NASLEDNJE PIJACE VITAL:

ZLATI KOLAJNI

BOROVNIČEV COCTAIL IN GROZDNI SOK

SREBRNE KOLAJNE

RIBEZOV SOK, RIBEZOV COCTAIL IN BOROVNIČEV SOK

dvomno je letošnje izredno lepo vreme v poletnih mesecih precej pomagalo pri prodaji; toda največ zaslug za tako ugodne pro-

(Nadaljevanje s 5. strani)
je v rumeni koruzi, zelo pomembna pri teži jajc. S pravilnim mešanjem ustreznih vrst koruze zagotovimo zadostno količino te zelo pomembne kisline v vsakdanjem obroku nesnic. Poleg vseh sestavin, ki so že omenjene v hrani, ne smemo zanemariti vode. Kokoši morajo vedno imeti na razpolago zadostno količino vode; pomanjkanje vode vpliva ne samo na zmanjšanje jajčne teže, temveč na delno ali celotno prekinitev nesnosti.

Na težo jajc vplivajo še nekatere bolezni; zlasti kokošja kuga, infekcija bronhitisa (to je vnetje dihal), griže in razni zajedalci (gliste).

dajne rezultate ima prav gotovo prodajna mreža, ki je bila v letošnji sezoni že mnogo večja in bolj organizirana kot v preteklih obdobjih. Na vrhu poletne sezone se je celo dogajalo, da ni bilo mogoče zadovoljiti vseh potreb.

Seveda pa kljub ugodnim gibanjem, ki so se pokazala v letošnjem letu, ne smemo pozabiti vrsto nerešenih problemov, ki tarajo enoto že od njene ustanovitve ali so se pojavili v zadnjem času. Ti so organizacijsko kadrovske, tehnične in investicijske narave.

Mnogo težav in neskladij v proizvodnji nastaja zaradi dislokacije obeh PE. Polnilnica v Žalcu je odvisna od odbave matičnih sokov iz Mestinja, pri proizvodnji sokov 0,2l. Pri tem pa pogosto prihaja do časovno nesinhroniziranih akcij, kar ima lahko pri tako občutljivi materiji kot je sok, zelo negativne posledice. Zato bo treba čim prej poiskati take makro in mikro organizacijske rešitve in oblike, ki bodo zagotavljale čim boljše izvajanje funkcij na vseh nivojih. Pri tem ne bo šlo brez določenih kadrovskega dopolnitev in premestitev.

Pri organizaciji prodaje bo treba težiti za tem, da se bo čim več prodalo v grosistični obliki na podlagi zaključnic, centralna skladišča organizirati le na širših območjih, kjer bodo pogoji za rentabilno poslovanje. Večjo pozornost bo treba posvetiti tudi ustreznim kadrovski sedbi po skladiščih in izdelati sistem, ki ne bo stimuliral samo prodajo izdelkov, ampak v enaki ali celo večji meri tudi vračanje prazne embalaže.

Kot je bilo že omenjeno, bi lahko v letošnji poletni konici prodali za nekaj odstotkov več izdelkov, če bi bili na razpolago. Vzrok temu pomanjkanju je v tem, da enota ni pričakovala tako velikega skoka v prodaji, zato kadrovska ni bila pripravljena za uvedbo tretje izmene. Takega spodrsrlaja si v naslednji sezoni ni mogoče več privoščiti. Čež zimo bo potrebno preskrbeti ustrezne kadre za ključna delovna me-

Vsi opisani faktorji so v proizvodnji jajc zelo pomembni in jih moramo vsekakor upoštevati, da preprečimo velike izgube. Čeprav je danes proizvodnja jajc zelo občutljiva in izpostavljena različnim neugodnim vplivom, nam izkušnje naprednih kurjerejcev dokazujejo, da je lahko reja uspešna samo takrat, ko rejci upoštevajo tehnologijo, ki je predvidena za vsako vrsto nesnic posebej.

Seveda pa ne smemo zanemariti dejstva, da ima sodobni način vzreje nesnic svoje strogo odredjene zakone, ki se jih moramo držati, saj le to omogoča uspeh v proizvodnji.

Dr. A. V.

sta. Dejstvo je namreč, da linija pri normalni tehnični usposobljenosti naprav ne omejuje eksplanzije, dokler prodaja ne bo presegla 30—35 milijonov enot na leto. Seveda pa bo treba v zimskem in spomladanskem času napolniti in skladiščiti na zalogo tiste proizvode, ki imajo daljši rok trajanja (sokovi).

Zaradi dotrajanosti nekaterih elementov v liniji je nujno potreben temeljit remont in nakup še nekaterih naprav, da bodo ustvarjeni pogoji za normalno odvijanje tehnoloških procesov in evidence. Sem spada razširitev skladiščnih prostorov, ureditev prostora za embalažo, ureditev transporta sladkorja, matičnih sokov in sirupa, nabava tehtnice za sladkor, števec za napolnjene ste-

klenice, namiznega refraktometra, črpalk itd.

Ne smemo pozabiti tudi na finančno breme, ki ga predstavlja odplačevanje kreditov, ki so bili najeti pod zelo neugodnimi pogoji.

Če bo DE Vital uspelo povečati prodajo s trendom 15 % do 20 % letno (kar je z letošnjimi rezultati tudi dokazala, da je sposobna), potem ni več daleč čas, ko bo enota poslovala z ugodnim finančnim rezultatom. Nujno pa so še potrebna določena investicijska vlaganja, ki bodo zagotovila ob ostalih normalnih pogojih solidno osnovo za uspešen razvoj te vrste predelovalne dejavnosti v podjetju in delovne enote kot celote.

R. Ž.

OPRAVLJANJE VOZNIŠKIH IZPITOV IN ZA NEKATERE KMETIJSKE STROJE SE ZAHTEVA VOZNIŠKO DOVOLJENJE

NOVOSTI S PODROČJA PROMETNE VARNOSTI

Hitro razvijajoči promet prinaša hitre spremembe in zahteve, katere urejajo novi zakoni in uredbe. Te spremembe se nanašajo tudi na razne vrste drobne kmetijske mehanizacije. Zato je prav, da poskušamo obvestiti tudi bralce Hmeljarja o teh novostih in spremembah.

I. Prometno vzgojna akcija »Na cesti nisi sam«

Republiška komisija za vzgojo in varnost v cestnem prometu pripravlja tudi letos obširno prometno preventivno in vzgojno akcijo »Na cesti nisi sam«, v času od 15. 10. 1971 do 31. 1. 1972. Glavni namen te akcije je pravočasno in nenehno opozarjanje vseh udeležencev v prometu na močno spremenjene vozne pogoje v jesensko-zimskem času. Ovira normalnemu prometu so predvsem megla, pogosto deževje in pozneje še poledica in sneg. Vse to pa so pogoji za večje število nesreč. V tem pa že itak prednjačimo, saj so naše ceste pravo morišče.

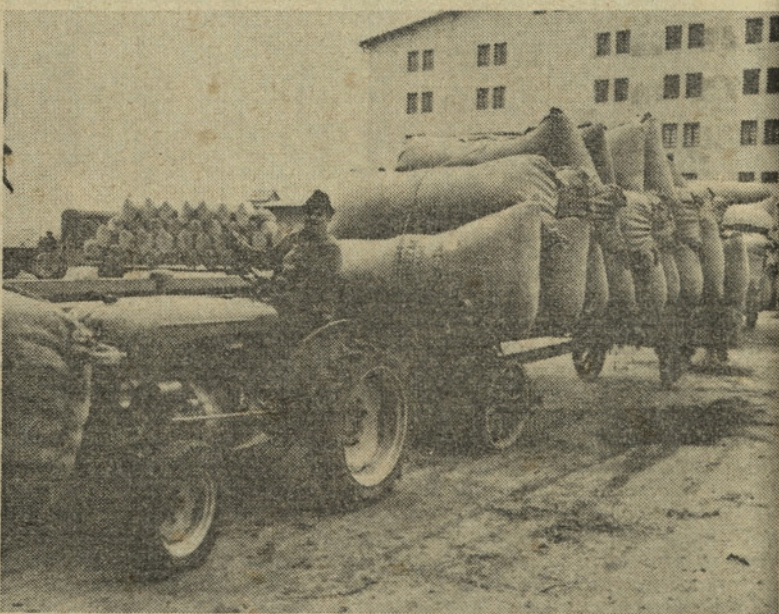
To pa je osnovni vzrok, da se vse več pozornosti posveti izvajanju preventivne dejavnosti in

ostrejšemu ukrepanju nasproti očitno agresivnim udeležencem v prometu.

V okviru te akcije bodo organizirana posebna predavanja za posamezne vrste udeležencev v prometu. V akcijo bodo vključeni tudi tisk, TV in radio, ki bodo obveščali o poteku akcije.

Tudi prevozna podjetja za prevoz potnikov in blaga bodo seznanila svoje voznike o akciji. Posebna pozornost pa bo veljala tehničnemu stanju vozila (gume, zavorni in kretalni mehanizem, luči itd.) in spremenjenim voznim pogojem (megla, poledica). Prav tako naj po nepotrebnem ne bi obremenjevali prometa v slabih vremenskih pogojih in zato planirali vožnje za boljše pogoje.

(Nadaljevanje na 7. strani)

Dovoz in prevzem hmelja se že bližata koncu. Pred Hmežadom je kolona voz in prikolic z balami le zjutraj.

VARNOST PROMETA

(Nadaljevanje s 6. strani)

Vse udeležence bo potrebno seznaniti o pravilni pripravi in uporabi zimske opreme; na drugi strani pa bo predvsem milica kontrolirala in ukrepala na licu mesta proti udeležencem, kateri ne bodo upoštevali prejšnjih opozoril in prometnega reda.

Prometno vzgojo mladine v šolah bo treba predvsem usmeriti v organiziranje na pravilno prečkanje cest (označeni prehodi) in povečane nevarnosti na cestah pozimi (sankanje, kepanje itd.).

Priporočamo vsem koristnikom, da se udeležijo ogleda raznih prometnih filmov in predavanj, za kar bodo obveščeni bodisi po lokalnih virih ali s sredstvi javnega obveščanja.

II. Republiški zakon o varnosti prometa

Republiški zakon o varnosti prometa je izšel v Ur. listu SRS, št. 17 z dne 19. 5. 1971 in prinaša predvsem naslednje novosti:

— v 4. členu je določilo, da lahko republiški sekretar za notranje zadeve predpiše omejitve za posamezne vrste vozil. Ta člen se nanaša predvsem na voznike tovornjakov, avtobusov in traktorjev, da ne smejo voziti tik drug za drugim in s tem onemogočati prehitevanje hitrejšim vozilom.

— 9. člen določa, da morajo vozniki omogočiti vključitev v promet avtobusu ali trolejbusu z označenega postajališča.

— 10. člen določa, da se na priklopnem vozilu, ki ga vleče trak-

tor je predvidel proizvajalec in je prepovedano na njem prevažati ljudi. Delovni stroj mora imeti napravo za zaviranje. V primeru, da nima naprave za dajanje zvočnih in svetlobnih znakov, mora voznik delovnega stroja z roko dajati ustrezne znake za spremembo smeri ali ustavitve stroja. V primeru, da voznik delovnega stroja zaradi konstrukcije ali tovara ne more dajati ustreznih znakov, mora dajati ustrezne znake spremljevalec. Ponoči ali ob zmanjšani vidljivosti (megla itd.) mora biti delovni stroj opremljen z lučmi in odbojnimi stekli kot so predpisana za vprežna vozila. Isto velja za delovni stroj, ki ga vleče traktor.

— 53. člen določa odjavo registriranega vozila pri občinskem prometnem organu, če ne podaljša veljavnosti prometnega dovoljenja, se preseli, ali je vozilo uničeno, odpisano ali pa prodano. Kaj je delovni stroj?

Po ZVP: udeleženec v cestnem prometu je tudi delovni stroj, ki se premika s pomočjo lastnega motorja (kombajn, kosilnica, enosni traktor, motorni valjar itd.).

Po pravilniku o dimenzijah in skupnih težah (Ur. list SFRJ, št. 8-80/64) je tak delovni stroj cestno vozilo in je potrebno za vožnjo po cesti z delovnim strojem **vozniško dovoljenje** za motorna vozila B ali F kategorije.

To pomeni, da je za delovne stroje, ki imajo lastnost cestnega vozila ali pa vdelan sedež za upravljalca, potrebno eno od na-

V zvezi z novimi predpisi o varnosti prometa in povečanim številom traktorjev in delovnih strojev bo tudi v letošnjem letu kombinat »Hmežad« organiziral tečaj za opravljanje voznškega izpita F kategorije. Tečaj bo samo za kooperante in delavce podjetja, ki bodo opravljali izpit F kategorije. Kandidati za opravljanje izpitov drugih kategorij, ne morejo dobiti potrdila o opravljenem teoretičnem delu tečaja.

Tečaj se bo pričel v sredini oktobra 1971. Kandidati se naj prijavijo na PE Kooperacije in na DE Kmetijstva do 15. oktobra 1971. Število kandidatov je omejeno in naknadnih prijav ne bomo mogli upoštevati.

tor ne sme voziti več kot 5 oseb, potrebnih za nakladanje ali razkladanje tovora. (To je važno določilo, ki pa bo pri nepremišljenosti ali objestnosti terjalo življenje marsikoga.)

— 13. člen določa, da sme voziti kolo s pomožnim motorjem (mini-moped) voznik šele ko je star 14 let in ima potrdilo o znanju cestno-prometnih predpisov. (Torej bodo vsi vozniki mini mopedov morali opraviti posebne izpite, če so brez A, B, C, D ali F izpita).

— 14. člen določa, da lahko vleče traktor po cesti vprežni voz ali pa delovni stroj, vendar le enega izmed njiju. Vprežni voz mora biti priklopljen z ojnico in če je naložen, da se ne vidijo signalne naprave traktorja, mora imeti spremljevalca, ki daje ustrezne znake in pri vožnji po klanecu navzdol zavira vprežni voz.

— 15. in 16. člen določata, da sme delovni stroj imeti med vožnjo po cesti le priključke, ki jih

vedenih voznških dovoljenj, če se premika po javni cesti. Ni pa potrebno imeti voznškega dovoljenja za enosni traktor ali kosilnico brez sedeža za upravljalca. Vozniško dovoljenje je potrebno celo za tistega, ki vozi na območju delovne organizacije ali v delovnem prostoru delovni stroj z vdelanim sedežem za upravljalca stroja.

Seveda pa delovni stroji niso podvrženi registraciji in tehničnemu pregledu. (S tem pa ni rečeno, da je lahko brez zavor itd.).

III. Opravljanje voznških izpitov

(Pravilnik trenutno še ni v celoti v veljavi, bo pa najkasneje do konca leta 1971 stopil v veljavo).

V šolo za vožnjo motornih vozil (avtošola) se sprejme oseba, ki ji ne manjka več kot 1 leto do potrebne starosti, ko lahko opravlja izpit za določeno kategorijo vozil.

Kandidat mora najprej končati teoretični tečaj iz cestno-prometnih predpisov in prve pomoči, in sicer z 90 % uspehom. Šele nato se lahko prične učiti praktične vožnje, ki traja najmanj 25 ur pouka iz vožnje motornega vozila. Za dokazilo služi predpisan karton o praktični vožnji.

Število kandidatov je pri teoretičnem pouku omejeno na 35. Preizkus znanja za izdajo potrdila opravi kandidat pismeno pred posebno komisijo avto šole.

Pouk vožnje se opravlja z motornim vozilom, ki je predpisano za voznški izpit določene kategorije. Motorno vozilo ne sme biti

starejše kot 6 let. Na osebnem avtomobilu mora biti tudi vzvratno ogledalo za voznika instruktora.

Voznik instruktor sme napotiti kandidata, da se prikladi k voznškemu izpitu šele, ko ugotovi, da kandidat vsaj pri zadnjih treh vožnjah ni napravil tako imenovane grobe napake in ni prekorajčil polovice točk predpisanih za pozitiven uspeh pri izpitu.

Kot vidimo predpisi o varnosti prometa prinašajo vedno več razširjenih določil z namenom, da bi bil promet na cestah čim bolj varen.

V. J.

REZULTATI XV. REPUBLIŠKEGA TEKMOVANJA TRAKTORISTOV

TEKMOVANJE JE BILO V BREŽICAH OD 27. DO 29. AVGUSTA 1971

EKIPNA UVRSTITEV

	točk
1. ekipa KIK »POMURKA« Murska Sobota: Markoja Jože, Bukvič Štefan, Kuhar Franc	948,4
2. ekipa AGRARIA Brežice: Godler Martin, Žmavc Jože, Šetinc Franc	945,1
3. ekipa KK HMEZAD Žalec: Rožman Boris, Ločičnik Ivan, Steiner Martin	912,9
4. ekipa Ljubljane: Muhič Martin, Korec Ludvik, Gubanc Franc	895,5
5. ekipa KŽK Kranj: Frelih Marjan, Eržen Nikolaj, Kohek Ivan	879,5
6. ekipa KZ Novo mesto: Gorenc Stane, Jordan Anton, Jelen Alojz	813,9
7. ekipa ZKGP Kočevje: Zadravec Franc, Poje Branko, Žagar Martin	760,4
8. ekipa AK Maribor: Knez Marko, Svetej Anton, Milec Slavko	732,9

UVRSTITVE POSAMEZNIH TRAKTORISTOV

Tek. št.	Start. št.	Priimek in ime	Delovna organizacija	Število točk			Skupaj točk
				ora-nje	teo-rija	spret. vož.	
1.	24	Godler Martin	Agraria Brežice	271,3	47	15,9	334,2
2.	32	Muhič Martin	Ljubljana	265,0	44	20,7	329,7
3.	16	Markoja Jože	KIK Pomurka	256,3	46	16,8	319,1
4.	28	Frelih Marjan	KŽK Kranj	251,6	46	20,3	317,9
5.	8	Bukvič Štefan	KIK Pomurka	247,3	46	21,7	315,0
6.	17	Rožman Boris	KK Žalec	254,0	43	17,8	314,8
7.	21	Kuhar Franc	KIK Pomurka	246,3	46	22,0	314,3
8.	29	Žmavc Jože	Agraria Brežice	249,3	48	12,6	309,9
9.	2	Ločičnik Ivan	KK Žalec	235,3	45	24,3	304,6
10.	31	Berglez Bela	KIK Pomurka	241,0	45	15,5	301,5
11.	13	Šetinc Franc	Agraria Brežice	230,0	46	25,0	301,0
12.	30	Steiner Martin	KK Žalec	228,3	44	21,2	293,5
13.	25	Jordan Anton	KZ Novo mesto	235,0	40	16,0	291,0
14.	22	Kerec Ludvik	Ljubljana	228,3	42	20,2	290,5
15.	5	Eržen Nikolaj	KŽK Kranj	230,0	43	16,7	289,7
16.	11	Brnilovič Milan	KK Žalec	227,3	43	11,0	281,3
17.	10	Gorenc Stane	KZ Novo mesto	231,6	41	4,8	277,4
18.	3	Gubanc Franc	Ljubljana	214,6	46	14,7	275,3
19.	19	Kohek Ivan	KŽK Kranj	220,6	46	5,3	271,9
20.	14	Jovišič Ratko	Ljubljana	206,3	40	15,6	261,9
21.	27	Zadravec Franc	ZKGP Kočevje	213,3	40	7,6	260,9
22.	23	Knez Marko	AK Maribor	200,3	40	19,3	259,6
23.	1	Poje Branko	ZKGP Kočevje	196,6	38	20,2	254,8
24.	15	Zdrilič Paško	KŽK Kranj	212,0	40	0	252,0
25.	7	Kovačič Martin	Agraria Brežice	205,3	45	0	250,3
26.	4	Jelen Alojz	KZ Novo mesto	190,4	45	10,1	245,5
27.	9	Žagar Martin	ZKGP Kočevje	189,3	40	15,4	244,7
28.	18	Priselac Ivan	KZ Novo mesto	205,0	38	0	243,0
29.	26	Milec Slavko	AK Maribor	194,6	32	10,7	237,3
30.	6	Svetej Anton	AK Maribor	182,0	41	13,0	236,0
31.	20	Pozdrec Martin	ZKGP Kočevje	169,6	38	18,8	226,4
32.	12	Kralj Feliks	AK Maribor	147,6	46	15,1	208,7

O nezadostnih pripravih naših traktoristov in o slabi tehnični opremljenosti morali tisti, ki jim ugled naših traktoristov ni zadnja briga, biti pred tekmovanjem bolj prepričljivi.

Vy

HMELJARJI IZ SAVINJSKE DOLINE MED FRANCOŠKIMI IN NEMŠKIMI HMELJARJI

Prijeten nočni hlad je vel med obranjeni hmeljniki in že postavljene kopicami. Ura v bližnjem zvoniku je pravkar odbila polnoč, mi pa se zbiramo na dogovorjenih mestih. Nočni mir kalijo z rahlim požvižgavanjem le osamljeni vasovalci, ki na neosvetljenih kolesih hite v svetlo noč.

Avtobus je bil do minute točen in veselo nas je sprejela medse

ustavili v prijetnem počivališču ob Landwiederskem jezeru in si pogasili žejo ter ogledali čolnarino in restavracijo.

Na avtocesti proti Stuttgartu nas je gostila restavracija v izbranem grmovju in cvetju. Pot je postajala utrudljiva. Končno je dala pokrajina slutiti, da se bližamo Renu in svojemu cilju prvega dne — obmejnemu me-

počakal in v imenu alzaških hmeljarjev sprejel g. GERBER, predstavnik zadruge »COMPTOIR AGRICOLE«, ki oskrbuje kmete in seveda med njimi tudi alzaške hmeljarje s stroji. Popeljal nas je skozi Strassbourg in nam razkazal znamenitosti tega mesta. Med vožnjo proti hmeljnikom na severu Alzacije nam je pripovedoval o značilnostih kmetijstva: da imajo veliko kmetij, ki imajo med 15 in 20 ha zemlje, da so kmetije s 50 ha že velike in redke; da v tem predelu pridelujejo koruzo, žita, hmelj, tobak, sladkorno peso in imajo precej kur nesnic.

V KLEIN FRANKENCHEIMU smo si ogledali posestvo g. Marcela ELBEL-a, predsednika alzaškega hmeljarskega združenja. Ob sprejemu je poudaril, da je še pred dvema letoma Alzacija z 12.000 ha hmelja predstavljala 3/4 francoskega hmeljarstva. Sedaj močno nazaduje. Vzrok so močna industrializacija, fluktuacija mladih, mala, v povprečju 40 arsa hmeljišča, nizke cene hmelja in preprodaja. Izrazil je ob tako hitrem nazadovanju hmeljarstva bojazan, da bo alzaško hmeljarstvo propadlo. O sortah hmelja pa je dejal, da bodo stare sorte sadili še v pri-

Francosko hmeljarstvo je podobno našemu. Na prostranem polju so le na redko postavljene posamezne žičnice. Večjih kompleksov hmeljišč ni bilo opaziti.

Vsi nasadi so pod žičnicami z lesenimi drogovi. Stare žičnice so podobne našim. Grajene so s tankimi smrekovimi drogovi, in sicer jih porabijo 350 do 400 na ha. (Nosilna in povezovalna žica je 5 do 7 mm).

Povezani so s črno 5-7 mm debelo žico. Razdalja med hmeljskimi vrstami je 1,60 do 2,00 m.

Nove žičnice so večje in višje, grajene z lesenimi impregniranimi drogovi in pocinkane pletene vrvi, ki je podobna naši. Število drogov so zmanjšali za 5 krat. Tako je v novih nasadih le do 80 drogov. Drogovi so močnejši od starih, bolje impregnirani, nosilnost tehnično preračunana in izpopolnjena s povesi in raznimi vezavami. Visoke so 7 do 8 m. Res je, da so elementi za gradnjo podobni našim. Razlika je le v kvaliteti materiala: pletena vrv je mehka, natezni vijaki so gibljivi, podolžne nosilne žice so iz enake debeline vrvi kakor nadzemna sidra. Razdalja sajenja med vrstami je širša — do 3 m. V vrsti pa je hmelj gostejše posajen ponekod le 60 cm sadež do sadeža. Iz vsakega sadeža so napeljane na eno vodilo (črna 1,2 mm debela žica)

Pred vhodom na svoje dvorišče — take hiše in vhodna vrata so značilne za Alzacijo — nas je v Klein Frankencheimu pričakal g. Marcel Elbel.

prijetna družba starih in mladih hmeljarjev in že v začetku dala slutiti, da bo potovanje prijetno.

Carinske formalnosti na Viču pri Dravogradu so za nami. Vožnja do Münchna je minila v klepetu in dremanju. Na cesti proti Ulmu smo se ob robu Münchna

stecu na nemško-francoski meji Kehl.

Nastanili smo se v hotelu Falken in še dveh manjših gostiščih. Staknili smo kegljišče in pri priči nas je minila utrujenost in smo kegljali pozno v noč.

Pred francosko carino nas je

**ŽIVINOZDRAVNIŠKA
SLUŽBA**

za oktober

- Od 9. 10. do 15. 10. Vet. ŠRIBAR Edvard, Šempeter, telefon 71-080
- Od 16. 10. do 22. 10. Vet. FLORJANC Julij, Braslovče, telefon 72-027
- Od 23. 10. do 29. 10. Vet. OCVR Franc, Vransko, telefon 72-407
- Od 30. 10. do 5. 11. Vet. LESJAK Milan, Prebold, telefon 72-201
- Od 6. 11. do 12. 11. Vet. ŠRIBAR Edvard, Šempeter, telefon 71-080

Dne 31. 10. 1971 osemnjuje dežurni veterinar, 1. novembra pa osemnjujemo redno.

Vse živinorejce seznanjamo, da prične ob delavnikih dežurna služba od 15. ure dalje in traja do 7. ure zjutraj. V tem času bo dežurni veterinar opravljal le najnujnejše obiske, zato naprošamo živinorejce naj se za intervencije v glavnem obračajo dopoldne v področnih ambulantah.

Ob sobotah se prične dežurstvo ob 12. uri in traja do ponedeljka do 7. ure zjutraj.

VETERINARSKA POSTAJA
ZALEC

V Alzaciji so nove žičnice z značilnimi povesi in bujnim hmeljem, ki ga napeljejo poševno.

hodnje, kljub temu da niso tako donosne, so pa kvalitetne.

Ima 58 ha zemlje, 3/4 lastne in 1/4 v najemu. S štiričlansko družino dela takole: 2 ženski oskrbuje 10.000 kur nesnic, ameriški hibrid VARE, v baterijski reji in pobirata, sortirata in pakirata jajca. Ostala pa obdelujeta s sezonci posestvo, ki zajema 4 ha hmelja, od preostale zemlje pa ima 1/3 pšenice in 2/3 koruze, pa nič travnikov, nič govedi. Za koruzo ima sušilnico, ki posuši 200 q v 24 urah in poleg 4 velike silose za zrnje. Sejejo hibride JNRA 258, JNRA 400 in LG 11.

tri do štiri trte, ki je poševno brez kaveljčkov privezano na nosilno žico.

V novem poskusnem nasadu so nam predstavili razen njihovih, belgijskih in nemških sort tudi naš hmelj — golding. Enake so bile ugotovitve, da je golding zelo kvaliteten, čeprav z manjšimi pridelki, in se pri strojnem obiranju rad drobi. Občutljiv je tudi za rezanje trt. V letošnjem letu je komaj zrastel pod vrh žičnice.

Pri ogledu obiralnih skupnosti smo si ogledali tudi njihove nove sušilnice in skladišča za hmelj, ki (Nadaljevanje na 9. strani)

(Nadaljevanje z 8. strani)
so opremljena s posebno napravo za navlaževanje hmelja — kondicioniranje.

Sistem kondicioniranja se sestoji iz tega, da suh hmelj sipljejo v bokse, kjer ne more na njega vplivati zunanji zrak, ampak s pomočjo ventilatorjev vzdržujejo željeno atmosfero. Skladišče je opremljeno z elektronsko napravo, ki avtomatično regulira vlažnost v posameznih boksih, in v primeru, da je hmelj bolj suh kot je potrebno (kar postavijo v programerju), se vključi naprava, ki požene v boks tople in vlažen zrak tako dolgo, da nastopi v boksu zaželenja vlažnost, nakar se naprava avtomatsko izključi.

Značilnost kondicioniranja je v tem, da dovajajo v zrak paro, ki se nato po cevih dovaja v bokse s toplim zrakom in navlaži hmelj, medtem ko odvečne pare odvajajo z odsesavanjem iz boksov. Po njihovih izjavah, dobijo popolnoma enakomerno navlažen hmelj z željenim procentom vlage. Prednost tega postopka je v tem, da je neodvisen od trenutnega zunanjega zraka in da je vlažnost hmelja stalno v željenih mejah.

mi dobrotami bili tudi polži, po sladoledni torti in kozarčku dobrega renskega vina ter po melodiji »Žena naj bo doma...«, ki nam še tu v daljnji Franciji ni prizanesla, smo si ogledali še posestvo kmeta Wurma v Stutzhaimu, hmeljnike v Schnersheimu, velike silose za koruzo Comtoir-agricole's v Wiwersheimu, ki lahko sprejmejo 1300 vagonov žita, obiralni stroj Wolf v Truchtersheimu in še obiralni stroj Allaey's in sušilnico v Rumersheimu. Povsod smo se pogovarjali z ljudmi teh obiranih strojnih skupnosti in si ogledali njih delo. Strojne skupnosti imajo to že tradicijo, saj mnoge segajo že v 1959. leto. Od začetka so imeli probleme, ker je vsak mislil le na sebe, sedaj so se že mnogi navadili misliti v interesu skupnosti. Posamezne probleme, tako pravijo, pa rešujejo posamezniki za zaprtimi vrati v spalnicah. Težko je bilo navaditi ljudi prihajati točno na delo k strojem. Tudi ta težava je mimo. O vseh tekočih problemih se dogovarjajo sproti in jih tudi odpravljajo.

Že kar utrujeni od napornega

PILS METEOR BIÈRE D'ALSACE v HOCHFELDENU, v katero vozijo kmetje pšenico direktno z njiv. V TRUCHTERSHEIMU pri WEIS ALBERTU pa strojno skupnost z dvema Wolfoma. Za sušilnico je hala in v

travnikov, gozdov in hmeljišč. Okrog 1000 kmetov ima 1000 ha hmelja. Posamezniki gojijo tudi govedo.

Zgodaj zjutraj smo obiskali kmeta KUCHLERJA. Vesel je bil našega prihoda in najprej nam

Ogledovali, otipavali, ovohavali, primerjali, odkimavali, prikimavali in prekomentirali smo skoraj vse sorte hmelja na alzaškem, da celo naša golding.

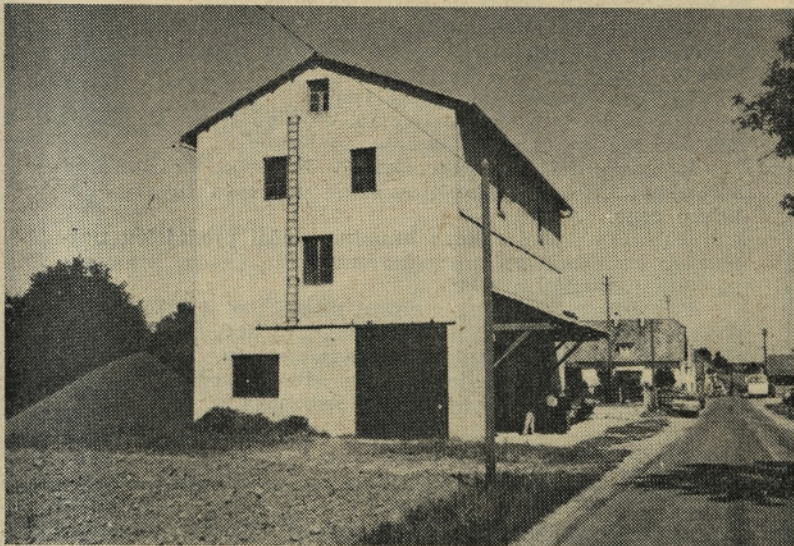
njej štirje mlatilni stroji — bobni — iz časov, ko je šel grah v denar. Devet let star Allaey's smo videli v RUMERSHEIMU in komore za shranjevanje hmelja, ki so narejene tako, da kar pregradijo etažo pod suho etažo in hmelj vsipljejo v shrambo, ga tam navlažijo, in ko odprejo vrata na spodnji etaži, tam tudi bašejo. Večina sušilnic meri 16 m².

Popoldne nas je pot popeljala čez slikoviti SCHWARZWALD mimo izvira Donave, Bodskega jezera — lep pogled na švicarske alpe — do TETTNGANGA, kjer smo se nastanili v hotelu ROSENGARTEN, last g. TAU-SCHERJA, predsednika združenja francoskih hmeljarjev. Oba z g. SCHMITBERGERJEM, direktorjem združenja hmeljarjev sta nas pozdravila in nam zaželela prijetno bivanje in napovedala program za naslednji dan.

Pokrajina ob Badenskem jezeru je valovita z vencem visokih hribov v ozadju. Močno je razvit turizem. Veliko je sadovnjakov, vinske trte — novih nasadov,

je povedal, da si je že ogledal naše betonke. Strojno je začel obirati že 1960. leta z ALLAEYSOM, sedaj pa ima komplet Wolfovo napravo za obiranje in sušenje. Našim kooperantom je bila posebno všeč peč na gorilno olje in razpršilec zraka pod »ladlci«. V komorah navlažuje hmelj s paro in do 2 g vode na m³ zraka. Obira le okrog 13 ur dnevno in obere okrog 40 arov. Hmelj ima nasajen 150 x 150. Po izračunih, ki smo jih v razgovoru skovali, gnoji s 3 x večjo dozo dušika kot mi, pravi da zaradi rezi in se mu sedaj po nekaj letih prav nič ne pozna pri donosih. Letno imajo okrog 1000 mm padavin in proti peronospori škropijo vsak teden. Dne 7. 9. 1971 je bila cena za 50 kg hmelja 463 mark. Sušilnica ima 4 etaže in suši pri 65°C. Na vrhu 16 m² sušilnice ima ventilator.

V vasi Siggenweiler smo si ogledali posestvo ameriške firme S. H. Steiner. Na njem delajo izključno tuji delavci. Posestvo (Nadaljevanje na 10. strani)

Na robu vasi so v QUATZENHEIMU zgradili v bližini številnih hmeljišč sušilnico. Skoraj povsod, tudi tu, dajejo prednost Wolfom zaradi maloštevilne posadke.

V QUATZENHEIMU smo si ogledali obiralni stroj Wolf in sušilnico, ki sta last skupnosti 11 članov. Obiranje je bilo v polnem teku, zato je ogled bil še bolj zanimiv. Hmelj transportirajo od stroja na sušilnico v vrečah in imajo za to posebej prirejeno dvigalo. Tu odplačujejo stroje na 15 let z 10% obrestmi. Ponoči ne obirajo. Sorte pa imajo tako zastopane od ranih do poznih, da postopoma obirajo kar cel mesec. Škropljenje in rez še ni v skupnosti. Za sladkorno peso imajo posebno skupnost, ki pa jo nameravajo pridružiti. Nove nasade režejo strojno, težje pa je navaditi na rez stare nasade. Rez je pri njih mnogo lažja kot pri nas, saj imajo tudi do več, celo do 12 metrov globoko rahlo zemljo brez kamenja. V Alzaciji imajo 100 ALLAEYSOV, 65 Wolfov, 15 BRUFOV in 12 GEMILKO — belgijskih obiranih strojev.

Po izdatnem pravem francoskem kosilu v restavraciji BERST v Quatzenheimu, kjer so vsi udeleženci izleta zelo hvalili predjed in jo tudi slastno pojedli, kljub temu da so med ostali-

dne in polni vtisov, smo se zbrali v zgornji sobi restavracije Bruckmann v Mittelhausnu, kjer so nas pozdravili senator Michel KAUFFMANN, ETIENNE LUX, predsednik združenja francoskih hmeljarjev, MARCEL ELBEL, predsednik alzaških hmeljarjev, ROGER WEISS, predsednik COMPTOIR AGRICOLE iz HOCHFELDENA, Albert COLIN, višji svetnik, Eugene SCHAEFFER, glavni ekonomist velikega združenja CPHOUDAL in naš vodič g. HUBERT GERBER.

V prijetnem razgovoru smo uredili in dopolnili vtise. Ko smo vsi postali precej zgovorni, ko je zadonela lepa slovenska pesem in ko sta kazalca na uri zlezla že precej visoko, je senator nazdravil v čast našemu in njihovu stanovskemu hmeljarskemu prijateljstvu. Poudaril je, da so takšna srečanja in izmenjave mnenj zelo koristna in vse preredka.

Ko smo odhajali, sem nad vrati prebral verz: AVEC DU BON VIN PAS BESOIN DE MEDICIN. (Dobro vino je boljše kot vsako zdravilo).

Naslednjega dne smo si dopoldne ogledali silos za pšenico

»Majhen mož na prste stopi...«, tako smo si mislili o prijetnem g. Hugu Gesslerju, računovodji ene od strojnih skupnosti v okolici Tettnganga, ko smo se slikali z njim. Saj je bil živ leksikon odnosov in prijemov v skupnosti in nje duša.

DVAJSET STANOVANJ V NAŠEM STOLPIČU V ŽALCU

Dvajset stanovanjski stolpič v skupni izmeri 1055 m² stanovanjske površine v Žalcu je praktično dokončan. V trenutku, ko sestavljamo tele vrstice, imajo v objektu delo edinole čistilke. Urejamo še okolico. Vsako posamezno etažo pa skrbno zaklepamo, da ne bi kdo še po nepotrebnem hodil po čistih stanovanjih.

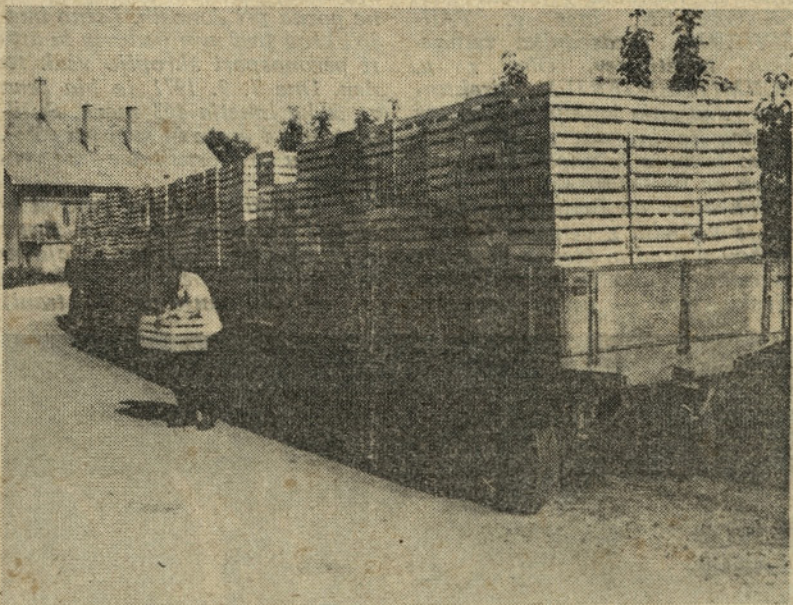
Vsi tisti pričakovalci stanovanj, ki so še lani skeptično gledali in že obupavali, da objekt ne bo dokončan v roku, so se lahko prepričali, da je stolpič dograjen samo s štirinajstdnevno zamudo. In še temu bi se dalo izogniti, če bi ne bilo težav ravno pri finalnih instalacijskih elementih.

Kdor je spremljal rast stolpiča, lahko potrdi, da je bil humus odstranjen lani 5. septembra. Da je bilo betoniranje zadnje plošče 27. novembra in da je bila izdelana streha 15. decembra lani. Seveda pa je bilo največ obrtniških del, ki so zahtevala tudi precej časa. Pred dvema mesecema je bilo na objektu toliko obrtnikov, da so se eden drugemu komaj umikali iz etaže v etažo.

In sedaj se pričinja drugo poglavje. Kako razdeliti pravično stanovanja tistim našim delavcem, ki že leta in leta pričakujejo, da bodo upoštevani in, da bodo člani pristojne komisije res zavzeli pravičen kriterij pri razporeditvi stanovalcev. Verjetno bo to težje, kakor je bilo objekt zgraditi, kajti vemo, da je prosilcev več deset. Nimamo nobenega namena članom komisije sugerirati, kako naj stanovanja razdelijo, kajti za to imamo pravilnik, čeprav še ne korigiran. Poznamo stanovanjske razmere posameznih prosilcev, vemo koliko časa so v podjetju, vemo tudi za vsakega, kaj je prispeval podjetju, kajti vsi ti podatki niso nobena tajnost. In vendar bo težko. Težko zaradi tega, ker je stanovanj samo 20, prosilcev pa menda trikrat več. Da pa sem se odločil napisati tele vrstice, je vzrok v tem, ker so nekateri že postavljali med gradnjo zahteve, kako naj bi se posamezno stanovanje opremilo, kje ni treba parketa prepojititi itd. Takrat pa sem razmišljal, da takšnim zahtevkom ne moremo ugoditi in so vsa stanovanja po kvaliteti in izvedbi res enaka. Vendar pa obstojajo tendence, da se nekateri preselijo iz stanovanj, katera so pred leti dobili tudi od podjetja. Mogoče zato, ker so bila stanovanja pred leti zgrajena slabše. Mogoče tudi zato, ker bi bilo potrebno, kdaj pa kdaj kakšno popravilo izvršiti tudi samostojno. Vsega tega pa v novem objektu ne bo treba.

Skratka vemo, da je stanovanj res premalo. Na to pa bo treba misliti tudi takrat, ko se bomo odločali, koliko sredstev bomo v prihodnje namenili za družbeno stanovanjsko izgradnjo. Prepričali smo se, da je danes mogoče od trenutka, ko so zagotovljena sredstva, do vselitve stanovalcev, računati na rok enega leta.

U. M.

Na traktorskih prikolicah, s katerimi so jabolka pripeljali z plantaž na Mirošanu, le-te čakajo na transport v hladilnico s kamioni.

SLOVENEČ NAJVEČJI ARGENTINSKI HMELJAR

Argentinski hmeljarski strokovnjak dr. Leopold Leskovar, po rodu iz Halož, je med pogovorom dejal, da je največji argentinski hmeljar Slovenec po rodu s Primorske, da se piše Sinigoj in da ima kar 40 ha hmeljišč. Tam se s hmeljarstvom ukvarja več Slovencev, a nobeden Savinjecan.

ŠAMPINJONI IZ GLOBINE 240 METROV

Opuščeni rovi kakanjskega premogovnika so idealno gojišče za gobe šampinjone. Gojijo jih v zabojih in predvidevajo, da bodo pridelali dnevno do 200 kg teh okusnih gob. Sarajevski kombinat jih prodaja v vrečkah po 20, 30 in 40 dkg.

Kombinat »Hmezad« Žalec razpisuje naslednje

JAVNE LICITACIJE

1. Pritličja stanovanjsko poslovne stavbe Vransko št. 49 stoječe na parceli št. 88/1 stavbišče v izmeri 149 m² k. o. Vransko, ki se sestoji iz trgovskega lokala, priročnega skladišča skuporabe hodnika, stranišča in pralnice. Prostori, ki so na prodaj imajo 66,71 m² tlorisne površine in so primerni za adaptacijo v večsobno stanovanje.

Izključna cena je 30.000 din. Del kupnine se lahko odplača v obrokih.

Javna licitacija bo dne 14. 10. 1971 ob 10. uri na kraju samem.

2. Stanovanjske hiše podkletene z več prostori z leseno drvarnico, Jerova vas št. 3 (Arzenškovo na Sladki gori) s funkcionalnim zemljiščem. V hiši je napeljana električna razsvetljava.

Izključna cena je 48.000 din za objekt in za funkcionalno zemljišče ob hiši s sadovnjakom je 1,50 din za 1 m². Pogoji te prodaje je odkup celotne površine sadovnjaka. Vrednost sadnega drevja se obračuna posebej.

3. Pritličja stanovanjske hiše, ki se sestoji iz petih prostorov. Pijovci št. 10 (ŠEPČEVO NA SLADKI GORI) s funkcionalnim zemljiščem. Izključna cena za hišo je 30.000 din in za funkcionalno zemljišče izmere 600 m² 3,00 din za 1 m². Izključna cena vinograda ob hiši je 3,00 din za 1 m² za ostalo zemljišče pa 1,50 do 3,00 din. Kupec hiše ima predkupno pravico pri nakupu vinograda in ostalega zemljišča, ki spada k bivši domačiji. Celotnega zemljišča je ca. 2 ha.

4. Parcele št. 762/1 pašnik v izmeri 1818 m² k. o. Rogatec. Parcela je oddaljena ca. 300 m od Graščine v Rogatecu ob cesti proti Dolgemu vrhu (pri Groseku).

Izključna cena je 5,00 din za 1 m².

Javna licitacija bo dne 15. 10. 1971 ob 7. uri v pisarni DE Kmetijstvo Šmarje v Šmarju pri Jelšah.

Interesenti, ki se želijo udeležiti licitacije, morajo pred pričetkom licitacije položiti varščino v znesku 10 % od izključne cene.

Kupci so dolžni celotno kupnino plačati prodajalcu najkasneje v 15 dneh od dneva izvršene licitacije, po dogovoru pa tudi v poznejšem roku.

Razen kupnine so kupci dolžni plačati vse stroške v zvezi z zemljiškopravnimi prenosom lastništva, stroške geometrijske odmere in prometni davek od nepremičnin.

Vse ostale informacije glede navedenih prodaj lahko zainteresirani dobijo na naši upravi v Žalcu, soba št. 41/I.

Oddelek za zemljišča

PRIMANJKUJE OKROG 350.000 LITROV MLEKA

Največ mleka primanjkuje v Dalmaciji, Crni gori in Vojvodini. Skupno pa ga manjka na domačem trgu od 300.000 do 350.000 litrov. Iz Bolgarije smo ga uvažali okrog 12.000 litrov, kmalu pa ga bomo uvažali 50.000 litrov.

Odkup mleka se je povečal le v Sloveniji in ponekod na Hrvaškem, drugod pa mlekarne niso storile prav nič za povečanje odkupa mleka.

(»Nedeljni pregled poljoprivrede«, 14. 6. 1971)

NOVA TOVARNA LUCERNINE MOKE

Kombinat »Skopsko polje« v Makedoniji je zgradil novo tovarno lucernine moke, ki bo do konca leta proizvedla okrog 4.000 ton lucernine moke. Kmalu bodo izročili namenu še drugo tovarno.

Omenjeni kombinat bo postal glavni preskrbovalec Skopja z mesom in mlekom. V ta namen že gradi nove farme. Prihodnje leto namerava imeti 3.000 krav, do 1975. leta pa že 5.000.

(»Nedeljni pregled poljoprivrede«, 28. 6. 1971)

(Nadaljevanje z 9. strani)
ima 11 ha hmelja, 4 ha sadovnjakov in nekaj gozda. Petnajstega avgusta so imeli ponoči močno neurje, ki je že drugič s točo stolklo sadje, tako da ne bodo imeli prvorazrednega. Za rez hmelja uporabljajo diskovni rezalnik WILIBALD. Sezonske delavce, ki jih najamejo v konicah, plačajo po 3,95 DM na uro.

Nadvse pa nas je veselo presenetil v vasi PRESTENIBERG star možakar Hugo Gessler. Predstavil se je kot računovodja njihove obiralne skupnosti, ki jo sestavlja šest hmeljarjev. Od-

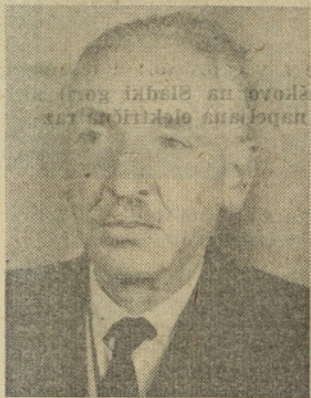
nose v skupnosti imajo urejene do podrobnosti, urejene odnose pa imajo tudi s tistimi, ki obirajo na stroju, pa niso člani skupnosti. Z veseljem ga je bilo poslušati, kako jih je stresal kot z rokava. Razgovor z njim je bil zelo živahen in ploden.

Cez Arlberg, skozi Innsbruck in čez najvišji most Evrope — čez Brenner, del Italije in čez Korosko smo se utrujeni in za precej izkušeni bogatejši vrtni domov v zgodnjih jutranjih urah.

PU, SE, Vy

Post mortem

V soboto 12. junija je nenadoma in mnogo prezgodaj ugasnilo življenje kmetu koperantu JURIJU ČULKU iz Prekope pri Vranskem.

Rodil se je 18. aprila 1910 na Gomilskem. V Prekopo je prišel 1932. leta, kjer je pomagal na kmetiji svoje sestrice. Leta 1939 se je poročil in po nekaj letih postal gospodar omenjene kmetije.

Kot mladega gospodarja so doletela leta vojne. Začel je sodelovati s partizani in se jim kmalu pridružil v borbi v pohorski brigadi. Za sodelovanje v NOB je leta 1962 prejel od predsednika republike tov. Tita medaljo za hrabrost. Po končani vojni se je spet posvetil delu na svoji kmetiji. Bil je skrben kmet in dober gospodar, zlasti pa tudi hmeljar. Hmeljaril je vsa leta in ostal je zvest hmelju vse do konca svojega življenja.

Vsem, ki smo ga poznali, bo ostal v lepem in trajnem spominu.

V nedeljo, 2. maja je nenadoma in nepričakovano umrl kmet in usnjar ter družbenopolitični delavec ZDRAVKO HRIBOVŠEK iz Motnika.

Rodil se je v Motniku 14. 2. 1901, kjer je tudi veskozi živel in delal vse do svoje prezgodnje smrti.

Kljub temu, da je imel usnjarsko obrt, dela na kmetiji ni opustil, pridno je obdeloval njive, zlasti se je posvetil tudi hmelju in je bil dober hmeljar. Hmeljariti je začel že leta 1926 in je ostal zvest tej kulturi vse do konca svojega življenja. Pri hiši so gojili hmelj že pred prvo svetovno vojno. On pa se je navdušil za hmelj v Zalcu, kamor je kot obrtnik hodil na sejme.

V proizvodnji hmelja je sedeloval prej z motniško zadrugo, potem z Agrokombinatom Emona. Lani in letos pa je podpisal pogodbo z našo kooperacijo. Z kooperacijskimi odnosi v minulemu letu je bil zadovoljen in ostal je tudi letos naš kooperant, a žal pridelka, ki je bil letos pri njemu precej večji kot lani, ni učakal.

Za svoje dolgoletno in uspešno delo v hmeljarstvu je lani upravičeno prejel priznanje dobrega hmeljarja.

Kot naprednemu človeku in narodnjaku tudi okupator ni prizanesel. Bil je a-retiran leta 1943, preživel 1 mesec v celjskem Starem piskru, nato 1 mesec v Mariboru, od tu pa je bil odpeljan na Bavarsko, kjer je živel kot ujetnik. Dočakal je osvoboditev. V osvobodjeni Jugoslaviji se je z veseljem lotil dela. Ni bil on samo dober obrtnik in kmet, bil je vse svoje življenje tudi dober in prizadeven družbenopolitični delavec, veskozi aktiven občan. Po vojni je bil okrajni odbor-nik v Kamniku, nato večkrat odbornik SO Kamnik, veskozi je bil predsednik KS Motnik, bil je predsednik turističnega društva v Motniku. Bil je tudi vnet čebelar. Njemu gre glavna zasluga za napeljavo elek-

trike in vodovoda v Motniku, za ureditev asfaltne ceste skozi Motnik. Če ne bi bilo njega, ne bi bilo združnega doma v Motniku. Skratka vse svoje življenje in vse svoje sile je posvetil za ureditev in napredek svojega kraja.

Na njegovi zadnji poti ga je spremljala velika množica ljudi iz bližnje in daljne okolice. Od njega se je ob odprtem grobu poslovilo več govornikov.

S svojim delom si je postavil trajen spomenik in za vedno bo ostal v spominu vseh tistih, ki smo ga poznali.

Naj počiva mirno v domači zemlji, ki mu je bila najdražja.

PE Vransko

Sprehod skozi povojni čas hmeljarja

(Nadaljevanje)

...Namen Odredbe o pogojih zasaditve hmelja 1959 je, da se sčasoma hmeljišča strnejo v večje komplekse, da bi se olajšala in pocenila strojna obdelava, omogoči čim boljši pregled nad stanjem hmeljišč, zlasti glede na bolezni in škodljivce. Strnjena hmeljišča omogočajo tudi najbolj ekonomično gradnjo žičnic...

...Splošna želja je, da bi tudi kmetje uživali zdravstveno varstvo, kakor ga uživajo delavci in uslužbeni, da bi jih vključili v zdravstveno zavarovanje. O tem razpravljajo najvišji oblastveni in politični organi v naši državi, najbolj pa to vprašanje seveda zanima kmetško prebivalstvo, saj bi zanje zavarovanje pomenilo veliko pridobitev.

...Kaj naj še poročam o svečani otvoritvi DOMA v Sempetru 29. novembra 1958...

Sempeter v Savinjski dolini je letos priredil 3 svečane proslave.

1. 140. obletnico ustanovitve osnovne šole,
2. 80. obletnico ustanovitve gasilskega društva,
3. 10. obletnico ustanovitve kmetijske zadruge ob hkratni otvoritvi velikega Doma.

...Reja na prostem v odprtih hlevih, kakor jih na splošno imenujemo, si je v svetu že utrla pot. Vzroka za to sta zlasti: zdravstveni in gospodarnostni...

...V ZDA so na univerzi v Madisonu (država Wisconsin) 10 let raziskovali rejo na prostem in jo primerjali z rejo v zaprtem hlevu...

Hmeljarski dom v Petrovčah je domala že povsem pripravljen za proizvodno leto 1959.

...Ako primerjamo število traktorjev na našem področju konec 1957 s številom traktorjev konec 1953, moramo ugotoviti velik skok od 45 na 140 traktorjev, kar pomeni povečanje števila traktorjev za 300% v enem letu.

Vsi ti traktorji so preteklo leto opravili nad 125.000 efektivnih strojnih ur. Povprečno je lani opravil vsak traktor po 900 efektivnih ur.

...Kmečka mladina se znotraj KZ udeležuje v posebnih odsekih »aktivnih mladih združnikov« AMZ. Mladinke in mladinci s področja KPPZ Zalec so v zadnjem obdobju opravili marsikaj. Tako so na primer decembra 1958 zaključili z občnimi zbori. Pregledali so svoje delo v mi-

nulemu letu in razpravljali o novih načrtih, ki niso majhni!

...Zatiranje koloradskega hrošča je v programu zaščitne službe naših kmetijskih zadrug pravzaprav eden najlažjih problemov. S tem pa ne moremo reči, da tudi eden od najmanj važnih ampak prav nasprotno.

Sklep II. rednega občnega zbora KPPZ Zalec, 20. junija 1959, oziroma za njim soglasna izdelava osnutka »Pogoje o sodelovanju v hmeljski proizvodnji za leto 1960« se nista nikakor izvrstila sama zase, ali morda celo sama od sebe, marveč ju moramo šteti v splošno preobražanje naše družbe.

IX. Kongres evropskega biroja za hmeljarstvo v Madridu od 13. do 16. avgusta 1959.

V zgodovini savinjskega hmeljarstva so letos prvič preizkusili stroj za obriranje hmelja pod kozolcem KG Lava pri Celju. Stroj je znamke ALLAEYS iz Belgije.

1960

...Resda so začetek novega proizvodnega leta 1960 prepletili nekateri nenavadni in celo grozljivi dogodki ter naključja, skratka, da so se na pragu leta 1960 izvrstile zares nekatere nepričakovnosti, kar hkrati pomeni, da so človeku v kmetijski proizvodnji na sploh za zdaj nekolikanjce zameglile razgledanost in zamajale odločnost, ki sta neogibni pri prvih korakih na polja in pri prvih pripravljajalnih delih, pa že vendarle moremo reči, da se nebo zlagoma le jasni!

In če je nebo jasno, pomeni za poljedelstvo, da je treba zadati minulosti smrtni udarec in pomladi odpreti vrata na stečaj!

Pomlad pa pomeni, da ne kaže več zapravljati dragocenega časa za razmišljanja in le za okvirna načrtovanja, marveč, da je neusmiljeno treba strniti v zavest, ki bo odločala med delom, vse sklepe minulega zimskega obdobja!

...Nenehno povečevanje delovne storilnosti je temeljni pogoj za izboljšanje življenjske ravni prebivalstva!...

...Glavno vodilo za uspešno gospodarjenje na vasi mora biti kooperacijska oblika proizvodnje, ki jo je treba še izpopolniti in utrditi!...

...Sadjarski odbor pri Poslovni zvezi Zalec je na svoji seji dne 29. 1. 1960 pregledal stanje obstoječih sadnih nasadov ter možnosti obnove po sodobnih načelih...

(Se nadaljuje)

Hmeljna statistika Slovenije leta 1927

Srez	Površina v ha	Pridelek na ha v stotih	Skupno stotov
Celje	1.338	9	12.042
Gornji grad	164	5,7	937
Slovenj Gradec	147	6	927
Prevalje	132	5	683
Maribor desni breg	47,75	4	299
Laško	41	—	—
Konjice	30,12	5,2	137
Ptuj	29,90	4,1	124
Krško	19,50	—	—
Maribor levi breg	15,92	4	64
Smarje	12,03	5,5	64
Kamnik	12	- p	—
Brežice	10	—	—
Novo mesto	2	—	—
Črnomelj	1,60	—	—
Ljutomer	1,50	—	—
Ljubljana	1,25	—	—
Kranj	0,50	—	—

Skupaj 2.033,07 hektarov

Slovenija 2.033,07 hektarov

Vojvodina 6.624,93 hektarov

Skupaj 8.658,—

Uredništvu „Hmeljarja“!

Mogoče ne bom nadležen, ker vam pošiljam tole pesem.
Kaj me je privedlo do tega, vam na kratko opišem:
Kakor povsod, tudi iz našega kraja mnogo mladine zapuša kmetije ter svoje starše. Med njimi pa je nekaj takih, ki jim ni mar za onemogle starše. Tako malo se jim oglašajo, da staršem prilagajo še eno bol, ker ne vedo, je sin živ ali mrtev.

Lep pozdrav
Anderlič Alojz
Imeno, Podčetrtrek

PREPOZNO!

*Prepozno, ob grobu zasliši se glas,
že solza blešči se v očesu,
zapustil sem mater, domača te vas,
mlad rajžal, da najdem si srečo.*

*Ne srečo, grenkobo sem okušal tujine,
kot sanje mi briga o mamici mine.
Prepozno si roka mi pismo pisala,
pozdravlja te sinko, si mamica zdrava.*

*Prepozno preko morja je pošta prispela,
veselje umorila je iz njega beseda:
Hitro se vrni bratec iz tujine,
mamici tvoji več srce ne bije.*

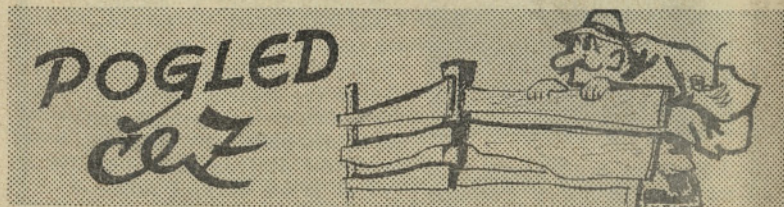
*Prepozno govorila sta mi sosed, sosed,
koliko si mama zaradi mene trpela,
koliko jokala, prečula dolgih noči,
nisi vedela, še sinko tvoj ljubljene živi.*

*Prepozno poklanjam na grob cvetje, ti prvo darilo,
sramujem se mama, le po smrti postala si draga.
Razočaran opustil lov sem na srečo,
v svetu le staknil vest sem bolečo.*

Anderlič Alojz

Zaradi neurejenih lastninskih odnosov so vidni tudi takšni prizori, ki nam niso v čast

HMELJ V ZDA

Hop growers of America ine
Novice od 1. septembra 1971

Deževje je povzročilo v severozahodnih hmeljarskih področjih prekinitve obiranja. Poročajo tudi o podrtih žičnicah.

Hmeljarji iz Idaha poročajo o suhem in sončnem vremenu. Rane sorte so hitro obrali zaradi kratkih panog, pozne sorte pa obirajo sedaj, kljub temu, da niso še popolnoma dozorele. Slednje so izjemno dobro obrodile.

Obiranje je končano tudi pri nekaterih kalifornijskih hmeljarjih. Oregonska hmeljišča je 31. 8. zajelo močno deževje. Sorto Fuggles so obrali in je dobro obrodila, celo v mladih nasadih. Angleške sorte, ki lepo obetajo, so pričeli obirati. Podrli sta se 21. 8. dve okrog 10 ha žičnici Bulliona in Fagglesa, ki pa so ga skoraj obrali.

Iz Oregona poročajo o zelo dobri, da celo o rekordni letini, ki bo morda še višja, kot je bila lanska.

V državi Washington delajo hmeljarjem največje preglavice vreme in podrejeni nasadi. V pokrajini Yakima se je podrlo v zadnjem tednu v avgustu kar 10 žičnic od štirinajstih. Nenehno deževje je med hmeljarje vneslo nemir, ker se bojijo še podiranja žičnic.

O hektarskem donosu si še niso edini. Cenijo ga na okrog 18 q na ha. Podrene žičnice pa jih navdajajo s pesimizmom.

LJUDSKE NAPOVEDI

Je vinotok lep in gorak,
za kmeta je dober korak;
vse poljske pridelke pospravi,
za zimo si drva pripravi.

Naj bo Gal deževen ali suh,
prihodnjega je poletja ovaduh.

IZREKI

Od mladega drevesa vejico še
lahko odčesneš, od starega jo mo-
raš odsekati.

Na lesniki nikdar jabolko ne
zraste.

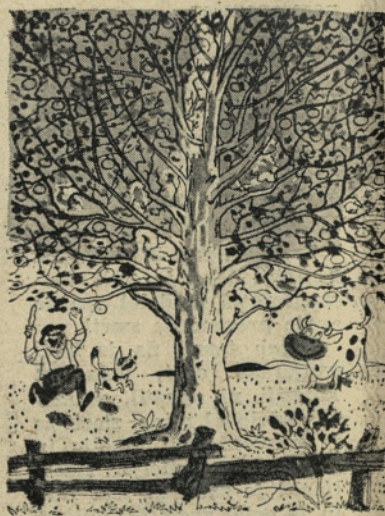
Oglas

Prodajam traktorski trosilec za
hlevski gnoj in kultivator.

Antloga
M. Pirešica

Oglas

Prodajam fička letnik 1968. Vpra-
šajte v uredništvu »Hmeljar«.

Mulci, dol!

Ves divji priteče kmet Jaka.
Stirje sosedovi fantje so že spet
na njegovi jablani. Ravno kar jih
je še dobro videl. Le kje so fa-
lotje zdaj? Pomagajte jih iskati.

(Bden se je skrivl ob ograji, trije
v krošnji)

Kljub trdemu delu na kmetijah si mladi kmetijski proizvajalci iz Griž večkrat pripravijo krajše izlete. Na sliki so člani sekcije, ki so se udeležili izleta na Pokljuko.

Hmeljar izdaja delavski svet Kombinata »Hmezad« — Zalec, ureja uredniški odbor: Anton GUBENSEK, dipl. kmet. inž. — predsednik in člani: Stane MA-ROVT, dipl. kmet. inž., Anton HORVAT, dipl. kmet. inž., Franc IZLAKAR, kmečki sin, Rajko ZOHAR, dipl. živ. tehnolog, Miljeva KAC, dipl. kmet. inž. — urednica strokovne priloge, inž. Vili VYBIHAL — glavni urednik. — Uredništvo je na Kombinat »Hmezad« Zalec, Ulica žalskega tabora 1. — Glasilo izhaja enkrat mesečno v 5.500 izvodih. — Letna naročnina 12 dinarjev. — Tisk in klišei CETIS grafično podjetje Celje.

HMELJAR

1971/8

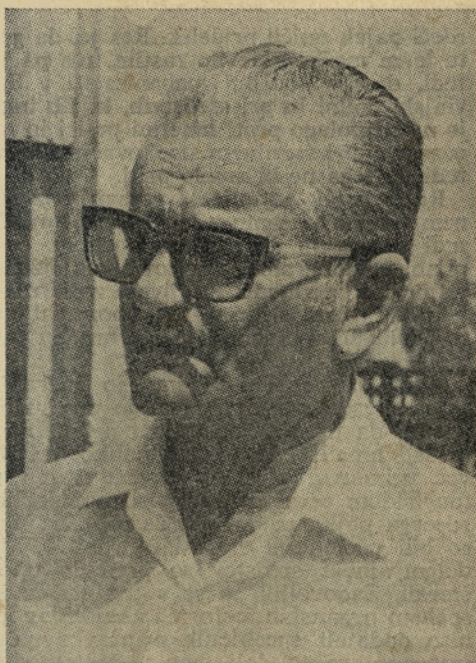
PRILOGA HMELJARJA

Slavko GLINŠEK, dipl. inž. agr.

POGOVOR Z ARGENTINSKIM HMELJARSKIM STROKOVNJAKOM DR. LEOPOLDOM LESKOVARJEM

HMELJARSTVO V ARGENTINI

Meseca avgusta je obiskal svojo staro domovino dr. Leopold Leskovar, vodja argentinske hmeljarske proizvodnje. Vsa proizvodnja hmelja in pivovarskega ječmena je organizirana v okviru največje argentinske pivovarne Quilmes. Pivovarniški strokovnjaki skrbijo za pospeševanje domače proizvodnje surovin za pivo. Imajo organizirano pospeševalno službo, proizvajalcem pomagajo z denarjem, proučujejo celotno tehnologijo pridelovanja hmelja in ječmena, preizkušajo nove sorte ter žlahtnijo sami. Velike uspehe so dosegli pri žlahtnjenju pivovarskega ječmena.

Dr. Leopold Leskovar, po rodu iz Haloz, vrača obisk mag. Wagnerja z žalskega hmeljarskega inštituta, ki je spomladi obiskal Argentino. S svojim obiskom želi navezati stalne stike s Hmeljarskim inštitutom v Žalcu, ki ga je, kot pravi, zelo navdušil. Hmeljarstvo v Argentini je šele v povojih in napredek bodo morali snovati na podlagi sodelovanja s katerim izmed evropskih inštitutov. »Uspehi hmeljarstva v Savinjski dolini, ki so odraz zavzetega strokovnega dela, ne pa to, da sem po rodu Slovenec, so narekovali prav izbiri žalskega inštituta,« je pribil dr. Leskovar.

Argentinsko hmeljarstvo še v povojih

Argentinsko hmeljarstvo se je začelo razvijati šele po zadnji vojni, ko je začela pivovarna organizirati domače pridelovanje hmelja. Pridelki so razmeroma nizki, tudi količina grenkih smol v hmelju je skromna. Sedaj pridelajo letno okrog 250 ton hmelja. Domači hmelj mešajo z uvoženim severnoameriškim ali evropskim. Domači hmelj, ki je — kot že rečeno — slabše kakovosti, zadostuje za 40 % njihovih potreb. Za sedaj ne nameravajo bistveno povečati površin s hmeljem, najprej morajo izboljšati njegovo kakovost. V pogovoru pa je dr. Leskovar omenil, da bi želeli uvažati hmelj neposredno iz Jugoslavije, od Hmezada (ki pa ima trenutno vsega prodanega). Pridelujejo sorto Spalt prineseno iz Evrope, ki je zelo siromašna s smolami. V sortiment pa so z veseljem takoj vključili nove slovenske sorte, ki so jih argentinski pivovarski strokovnjaki zelo ugodno ocenili.

Čeprav pri pridobivanju hmelja ne dosegajo za sedaj posebnih uspehov, je njihova proizvodnja precej mehanizirana. Že od začetka pridelovanja ne poznajo ročnega obiranja. Tudi namakajo velik del površin, kar je spriču neuodnega razporeda ali pomanjkanja padavin nujno.

Nasprotno kot pri hmelju, pa so pri pridobivanju pivovarskega ječmena dosegli lepe uspehe. V sestavi pivovarne Quilmes je tudi največja sladarna na kontinentu. Ta predeluje v slad izključno domače surovine. Ječmen in slad izvažajo tudi v sosednje dežele.

Največji argentinski hmeljar je Slovenec

V pogovoru je dr. Leskovar povedal, da razen v Argentini in še v Čilu, drugod v Južni Ameriki ni možnosti za pridelovanje hmelja, pa še tu so omejene. Poraba in seveda proizvodnja piva se v zadnjih letih tudi v teh deželah hitro povečuje, četudi je še razmeroma majhna. Zato so te dežele po njegovem mnenju, obetajoč trgovski partner za izvoznike in pridelovalce hmelja.

Med argentinskimi hmeljarji so dokaj dobro zastopani tudi Slovenci. Največji argentinski hmeljar je Sinigoj, po rodu s Primorske. Ima kar 40 ha hmeljišč, precej več kot največji slovenski hmeljar v Sloveniji. Skupaj pridelujejo v Argentini hmelj štirje Slovenci, kar trije Primorci, a nobeden Savinjec. Sicer je v provinci Rio Negro, ki je središče za pridelovanje hmelja, več rojakov s Primorske, ki se ukvarjajo s kmetijstvom, predvsem s sadjarstvom.

Zaradi verticilija, ki se razvije v prevajalnem sistemu se lahko posuše cele vejice storžkov. Storžki se posuše in niso uporabni (foto Žolnir)

O napakah, ki smo jih letos zgrešili pri varstvu hmelja pred boleznimi in škodljivci

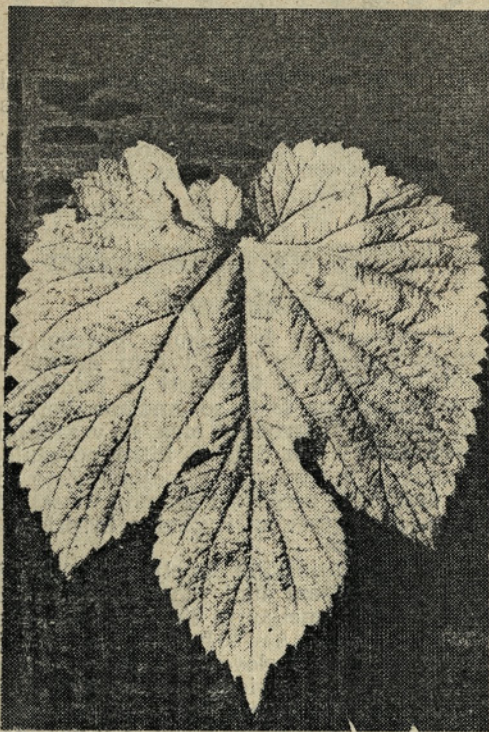
(Nadaljevanje)

Letošnje leto je bilo izredno ugodno za razvoj rdečega pajka. V hmeljiščih se je zgodaj pojavil. Prve ličinke je bilo opaziti že v aprilu (28. aprila). Našli smo ga v mnogih nasadih toda populacija ni hitro naraščala. Ker smo večino hmeljišč škropili s sistemskimi sredstvi proti listnim ušem, smo hkrati zelo zavrlili tudi razvoj pajka.

V drugi polovici junija smo našli v hmeljiščih na lahkih tleh, ki so za razvoj hmeljne pršice najugodnejša, že tu in tam precej velike populacije. Vse so kazale na to, da se bo zelo razmnožil, če mu bo vreme postreglo. Izredno ugodne

okolščine za razvoj rdečega pajka, pa so nastopile v juliju, ko se je začela prava poletna vročina in so takoimenovani

nem delu tako razmnožil, da so listi in storžki pordeli. Tako smo tik pred obiranjem ugotovili nekaj hmeljišč, kjer je

Ves list je prekrit s sajavostjo in levi uši (foto Žolnir)

V nepravilno škropljenih hmeljiščih se je rdeči pajek izredno razmnožil (foto Žolnir)

»pasji dnevi« trajali prav do obiranja. Povprečna temperatura v teh dneh je bila za razvoj rdečega pajka optimalna. Noči so bile tople, hmeljišča pa nekošata, tako da je tudi intenzivna svetloba v nasadih pripomogla k temu, da je število teh drobnih škodljivcev neverjetno hitro naraščalo. Slehera napaka, ki smo jo zagrešili pri škropljenju se je takoj pokazala. Če je zaradi površnega dela ostalo nekaj rastlin ali pa samo del rastline nepoškropljenih, se je rdeči pajek na nepoškroplje-

rdeči pajek uničil pridelek. Res je, da gre tu le za majhno število rastlin, res pa je tudi, da pri sodobni mehanizaciji v Savinjski dolini in pri sredstvih, ki jih imajo na razpolago proti hmeljni pršici in ne nazadnje pri številnem strokovnem kadru tudi do tega ne bi smelo priti.

Rdeči pajek se je letos pojavil v izrednem številu ne samo v hmeljiščih, ampak tudi v sadnem drevju, na jabolkah, češnjah, v vinogradih, v vrtovih, na fižolu, vrtnicah in podobno. Pazljivega zaščitnika je tako rekoč sleherni vrt opozarjal na to, kolikšna nevarnost preti hmelju zaradi rdečega pajka.

Najhujša napaka, ki smo jo zagrešili pri zatiranju rdečega pajka je predvsem v tem, da pred škropljenjem nismo pregledali hmeljišč. In tako bi lahko našli več primerov, kjer so škropili samo s fungicidom proti peronospori, populacija rdečega pajka pa je bila že tolikšna, da so bili posamezni storžki že rdeči. Tudi dolgotrajnost sredstev so premalo upoštevali. Zadovoljili so se s trenutnim uspehom organskih fosfornih akaricidov in niso dodajali specifičnih pripravkov. Če smo nasad pregledali, smo se često zadovoljili z nekaj listi v dosegu roke, premalo pozorni pa smo bili na vrhove rastlin. Razen tega pa smo ponovno ugotovili, da proizvajalci premalo poznajo lastnosti posameznih sredstev za varstvo rastlin in zato izbira pripravkov ni vedno ustrezna. Kot pri ušeh, so se tudi pri zatiranju rdečega pajka tudi pozneje, ko je rastlina že zaključila rast, zanašali na sistematična sredstva.

Za neuspeh je odgovorno tudi površno škropljenje. Proti rdečemu pajku je potrebno škropiti z normalno količino vode, to je 2500 litrov, za srednje razvit nasad, ki je dosegel vrh žičnice. Ni pa dovolj samo to, da porabimo zadostno količino vode, ampak moramo v škropilni oblak zaviti vso rastlino tudi in predvsem vrhove. Pri škropljenju zlasti z mini Myersi pa je ob malce močnejšem vetru pogosto ostal vrh nepoškropljen, in na ta način so ostala gnezda rdečega pajka na vrhu rastline

Kjer se je rdeči pajek masovno pojavil, storžki niso dozoreli. Ostali so odprti in bakreno rdeči (foto Žolnir)

neuničena. Na terenu so pogosto tožili, da je mini Myers preslab za škropljenje hmelja in da z njim, kakor tudi z ostalimi manj zmogljivimi škropilnicami ne morejo doseči zadostnega učinka. Od tega je res samo to, da niso dosegli zadostnega uspeha. Tudi z mini Myersom lahko učinkovito poškropimo hmelj, seveda pa moramo skrbno preverjati ali škropimo s pravo brzino traktorja, ali smo naravnali šobo tako, da je poraba vode za-

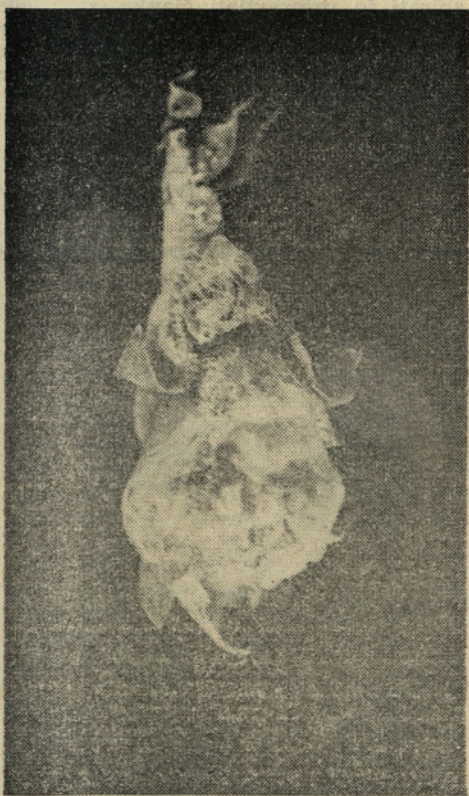
Prosene večše letos v hmeljiščih ni bilo več kot druga leta. Prva generacija, katere ličinke se razvijajo v trtah hmelja, je bila srednje močna; druga generacija, katere ličinke se zavrtajo v vrtence storžka, pa je bila slaba. Število delno porjavelih strožkov zaradi prošene večše je bilo minimalno. Tu in tam so se v hmeljiščih pojavile gosenice dnevnih metuljev (kopriverja, pavlinčka) in gosenice

hmeljarji malo vedo. Z njo se v hmeljskih nasadih najbrž še niso srečali, razen tu in tam na kakšnem storžku. Je pa verjetno niti spoznali niso. Na samoraslem

Prerez skozi storžke, ki jih je poškodovala pepelasta plesen. Desno: zdrav storžek (foto Žolnir)

dostna in da so dobro omočeni tudi vrhovi rastlin. Pri strojih z veliko zmogljivostjo seveda mimo grede dosežemo zadostno količino vode in primeren škropilni oblak. Razen tega s težkimi stroji ne moremo »divjat« skozi hmeljišče in hitrost traktorja ustreza škropilnici, tako da svoje delo temeljito opravi. Pri mini Myersu pa lahko hitro vozimo po nasadu, takšna hiktrost pa je vsekakor prevelika za temeljito škropljenje.

Pepelasta plesen se je pojavila že na cvetu, zato je storžek popolnoma zakrnel (foto Žolnir)

Na mnogih rastlinah je pepelasta plesen poškodovala ves pridelek (foto Žolnir)

češnjeve grizlice, vendar ne v večjem obsegu kot navadno.

Letošnje leto je bilo tudi izredno za razvoj pepelaste plesni. Pepelasta plesen se je pojavila v precejšnjem obsegu: v sadovnjakih (zlasti na jonatanu) v vinogradih v drevesnicah, v vrtovih: na fižolu, na vrtnicah na okrasnih rastlinah in še kje. Savinjski golding ni občutljiv na pepelasto plesen, zato o tej bolezni savinjski

Na belkastem obolelem lističu so se razvili temni periteciji, ki bodo prezimili (foto Žolnir)

hmelju, zlasti na Primorskem jo pogosto najdemo in to v velikem obsegu. Večkrat se je pepelasta plesen precej razširila tudi v hmeljiščih v Bački.

Letos smo imeli priložnost opazovati pepelasto plesen tudi v naših nasadih in sicer na novih sortah. Posebno na ahilu se je močneje razvila. Že v zadnji številki »Hmeljarja« smo objavili celo vrsto slik pepelaste plesni na ahilu. Pepelasta plesen se v nekaterih letih pojavi na občutljivih sortah že na listih v obliki okroglastih belkastih lis. V toplem vremenu se bolezen precej hitro širi in se pojavi tudi na cvetju oziroma na storžkih.

Prvi pojav pepelaste plesni smo opazili letos takoj po cvetenju, ko je prehajalo cvetje v storžke. Storžki, na katerih se je bolezen zgodaj razvila, so se posušili.

Ugodno vreme za razvoj bolezni je pomagalo, da se je bolezen kljub škropljenju zadržano širila tudi na zdrave storžke. Oboleli lističi so zakrneli in storžki se niso mogli normalno razviti. Ugodno vreme je bolezen izredno razširilo. Nekaj dni po obiranju ni bilo moč najti več zdravega storžka. Pepelasta plesen se je pojavila na ostalih sortah, vendar v manjšem obsegu in ne na vseh lokacijah. Aurora pa je ostala zdrava tudi v hmeljiščih, kjer se je pepelasta plesen na Ahilu precej razpasla.

Nenormalno razvit hmeljev list. Fiziološke motnje?

Hmeljeva pepelasta plesen razvije micelij na površini listja. V povrhnicah se razvijajo majhni mešički, s katerimi srka hrano iz rastline. Enocelični elipsasti trosi se razvijajo na zgornji strani listja v velikih množinah, zato se tudi bolezen v primernem vremenu izredno hitro širi. Proti koncu poletja razvije glivica peritecije, ki jih opazimo kot temne točke na belem podgobju. S periteciji glivica prezimi.

Pepelasta plesen je nevarna bolezen in sicer zato, ker jo veliko težje zatiramo kot peronosporo. Čim se je pojavila, moramo zelo pogosto škropiti, da vsaj delno uspemo proti njej. Poškodbe na storžkih so resnejše kot poškodbe od peronospore. Seveda pa je veliko odvisno od tega, v katerem razvojnem stadiju se je bolezen na storžku pojavila. Ker je spolno razmnoževanje pri pepelasti plesni zelo iz-

vročina in ko je hmeljišča zalil dež, tudi kladosporij ni posebno napredoval.

Kar zadeva osemenjenost moramo ugotoviti, da najdemo seme v storžkih skoraj povsod, vendar je osemenjenih storžkov sorazmerno malo. Divji hmelj je bil letos zelo malomarno očiščen. Prvo cvetje hmelja se je razvilo prej kot moški cvetovi na divjem hmelju, na panogah, ki so se kasneje odgnale in cvetele, se je oplo dil tu in tam kakšen cvet. Čiščenje divjega hmelja zadnja leta bolj in bolj zane marjamo. Treba bi bilo več pregledov s strani inšpekcije, da ne bo to potrebno delo v prihodnjih letih še bolj izostalo.

Spomladi je bilo po hmeljiščih tudi precej poškodb od vetra. Bilo je dovolj poškodovanega listja, pa tudi precej odvitih vrhov, kar seveda skrbnim hmeljarjem da dodatno delo.

(Nadaljevanje sledi)

Bernardki Dolarjevi

Čeprav smo jo pospremili v njen pre rani grob, čeprav je ni več na njeno delovno mesto, še vedno ne moremo verjeti, da je 11. septembra končala svojo življenjsko pot naša dolgoletna sodelavka — Bernardka Dolarjeva.

Rodila se je 20. 5. 1938 v Gotovljah. Osnovno šolo in nižjo gimnazijo je obiskovala v Žalcu, nakar se je zaposlila v oddelku za varstvo rastlin tukajšnjega zavoda, kot pomožni laborant. Bila je vestna in marljiva sodelavka — dobra tovarišica.

Polno načrtov in poleta, polno vedrine in vere v življenje, vedno nasmejana, jo je njeni družini in našemu kolektivu nenadoma iztrgala smrt. Štirinajst let skupnega dela je dovolj, da spoznaš sodelavca, ga vzljubiš — dovolj, da dobrega sodelavca tudi nikoli ne pozabiš.

Prav v listu »Hmeljar«, za katerega strokovno prilogo je vrsto let pomagala zbirati in pripravljati članke, ji pišemo skromne besede v slovo. V naših srcih pa je zapisano mnogo več: pogrešamo jo, nismo in ne bomo nehal misliti nanjo, ne bomo je pozabili.

Kolektiv Inštituta
za hmeljarstvo Žalec

Verticilij se navadno razvije v pecljih posameznih storžkov, včasih pa zamaši prevajalni sistem stranskih panog, ki se osuše. Škoda je lahko precejšnja (foto Žolnir)

razito, se hitro razvijajo nove rase, ki so lahko nevarne tudi doslej odpornim sortam. Tako postane pepelasta plesen lahko nevarna tudi v okolju, kjer je dosedaj zaradi odpornih sort niso poznali.

V letošnjem letu smo pričakovali tudi velik pojav kladosporija, kajti hmelj je bil zaradi velike vročine in suše zelo prizadet. Na fiziološko oslabilih rastlinah pa se kladosporij pojavi v velikem obsegu. Že pred obiranjem smo v nekaterih posebno prizadetih hmeljiščih opazili rjavenje posameznih storžkov ali celih vejic, vendar se na srečo bolezen ni posebno razširila. Ko je popustila prekomerna

»Hmeljar« izdaja delavski svet Kombinata »Hmezad« — Žalec, ureja uredniški odbor: Anton GUBENSEK, dipl. kmet. inž. — predsednik in člani: Stane MAROVIČ, dipl. kmet. inž., Anton HORVAT, dipl. kmet. inž., Franc IZLAČAR, kmečki sin, Rajko ZOHRAR, dipl. živ. tehnolog, Miljeva KAC, dipl. kmet. inž. — urednica strokovne priloge, inž. Vili VYBIHAL — glavni urednik. — Uredništvo je na Kombinat »Hmezad« Žalec, Ulica Žalskega tabora 1. — Glasilo izhaja enkrat mesečno v 5.500 izvodih. — Letna naročnina 12 dinarjev. — Tisk in klišei CETIS grafično podjetje Celje.

Letos spomladi je bilo opaziti veliko deformiranih listov, verjetno zaradi nenormalnih vremenskih pogojev (foto Žolnir)